

กระทรวงศึกษาธิการ
ของโรงเรียนเทศบาล ๑ โยธาทิราช อำเภอเมืองเชียงใหม่

วิทยากร วิทยากร

แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา...

๕
375
ก378น
2559

590100057162

ขอสงวนลิขสิทธิ์โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอสงวนลิขสิทธิ์โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอสงวนลิขสิทธิ์โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอสงวนลิขสิทธิ์โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๕๕๙

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ภัทราวดี กองท่อม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มีนาคม 2559

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ภัทราวดี กองท่อม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

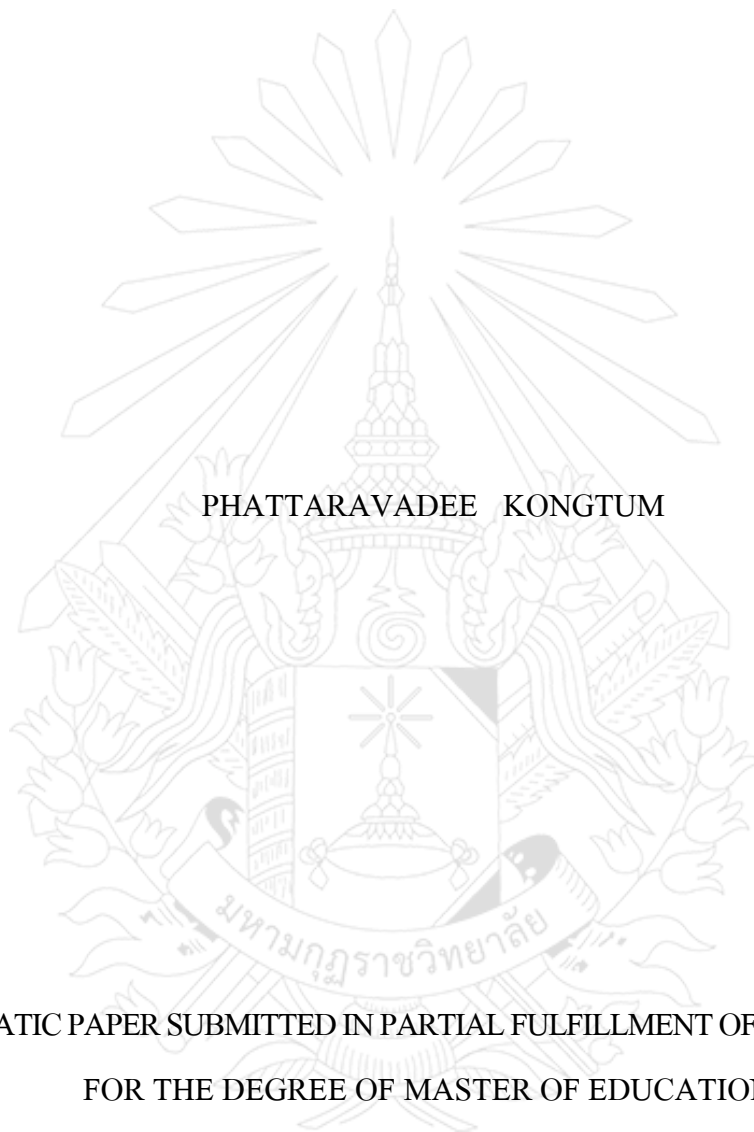
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มีนาคม 2559

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM
ADMINISTRATION OF THE CHAIPIRAKAN MUNICIPALITY SCHOOL 1,
CHIANG MAI PROVINCE

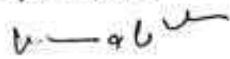

PHATTARAVADEE KONGTUM

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
MARCH B.E. 2559 (2016)
(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

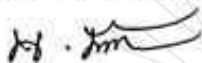
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์และคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ได้พิจารณาสารนิพนธ์
ของ ภัทราวดี กองท่อม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แดงจง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ดร.พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(พระครูวิเทศสาทร, คร.)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แดงจง)

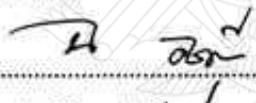
..... กรรมการ

(ดร.พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์)

..... กรรมการ

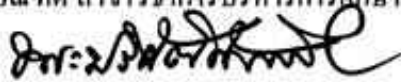
(ดร.ชาติ ภักดิ์)

..... กรรมการ

(ดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(พระปริยัติสารเวที, คร.)

วันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ
ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และให้
คำชี้แนะแนวทางในการทำสารนิพนธ์

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศ
ทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา ที่ให้สถานที่ศึกษา ค้ำค้ำ รวบรวมความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลา
ที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอกราบนมัสการ ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกรูป/ท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำ
แนวทางการเรียน ให้ข้อคิด คำลงใจในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แต่งจวง ที่ปรึกษาหลักสารนิพนธ์และดร.พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดี
ที่ปรึกษาร่วมสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้
มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ดร.ชาติ ภักดี และดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ ที่ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขสารนิพนธ์
ชี้แนะข้อบกพร่องในงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน
ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากการตอบคำถาม ให้บริหารในเรื่องเอกสารและการร่วม
สนทนากลุ่มในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณบิดา มารดา ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัว ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในการศึกษา
ครั้งนี้จนสำเร็จ ขอขอบคุณทุกๆ ท่านในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่กรุณาช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจทำให้
สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบ
เป็นกตัญญูตามบูชา แด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

ภัทราวดี กองทุ้ม

5620550532060 : สาขาการบริหารการศึกษา; ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ภัทราวดี กองท่อม: แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ (GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM ADMINISTRATION OF THE CHAIPRAKAN MUNICIPALITY SCHOOL 1, CHIANG MAI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์: พสิน แดงจวง, Ph.D., พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์, ปร.ด. 116 หน้า, ปี พ.ศ.2559

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ประกอบด้วย เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน รวม 11 คน ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้แยกแยะข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยวิธีบรรยาย และอภิปราย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการบริหารหลักสูตร แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและเป็นระบบ ปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้บริหารขาดความชำนาญในด้านวิชาการ สถานศึกษาไม่นำผลการประชุม ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตร ตามแนวคิดของ Steers & Porter ใน 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ และปัจจัยด้านชุมชน มีแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา คือ สร้างความตระหนักและความเข้าใจให้แก่บุคลากรในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Backward Design มีการจัดระบบการนิเทศ ติดตาม กำกับ ให้กระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพผลตามมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จัดทำสรุปรายงานผลการใช้หลักสูตร และสรุปผลจัดทำเป็นรายงาน ผลการใช้ มีการประเมินและพัฒนาให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5620550532060 : BRANCH: EDUCATION; M.ED. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION).

KEYWORDS : DEVELOPMENT MANAGEMENT CURRICULUM

PHATTARAVADEE KONGTUM: GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM ADMINISTRATION OF THE CHAIPRAKAN MUNICIPALITY SCHOOL 1, CHIANG MAI PROVINCE THEMATIC CONTROL BOARD: MAY ZIN MELON CHUANG, PH.D., CHATCHAI SIRIKUL FEDERATION, USA. A. 116 PAGES, THE YEAR 2559.

The research aims to study the management of the school curriculum. School District 1 Mai Chai Prakan province, to study the factors and conditions that affect the administration of the school curriculum. Vacation School District 1 and to study the development of curriculum. School District 1 Mai Chai Prakan province. Target groups include school administrators. Head of Learning and teachers, including 11 people gathers information from documents, interviews and focus groups. The researchers distinguish the data into categories. And descriptive analyzes by lectures and discussions.

The findings appear State Management Academy School District 1 Mai Chai Prakan Province found that the schools have taken steps to manage the course. But the lack of a continuous and systematic. The key issue is the lack of proficiency in academic administration. Schools not meeting led to continued improvements in curriculum development. Lack of community involvement. Factors and conditions that affect the course of the concept of Steers & Porter in five areas: management factors. Factors teachers Factors budget Factors Premises And community factors Guidelines for Management Development Academy is to raise awareness and understanding of the management personnel in the school curriculum. Prepare lesson plans based curriculum. The lesson plans are organized according to the Backward Design monitoring system to oversee the process, the core curriculum educational effectiveness of school-based curriculum standards of supervision, monitoring and evaluation. Using a systematic curriculum. Prepare a summary report on the results of the course. And publish a summary report on the results. Evaluating and developing the quality richer.

สารบัญ

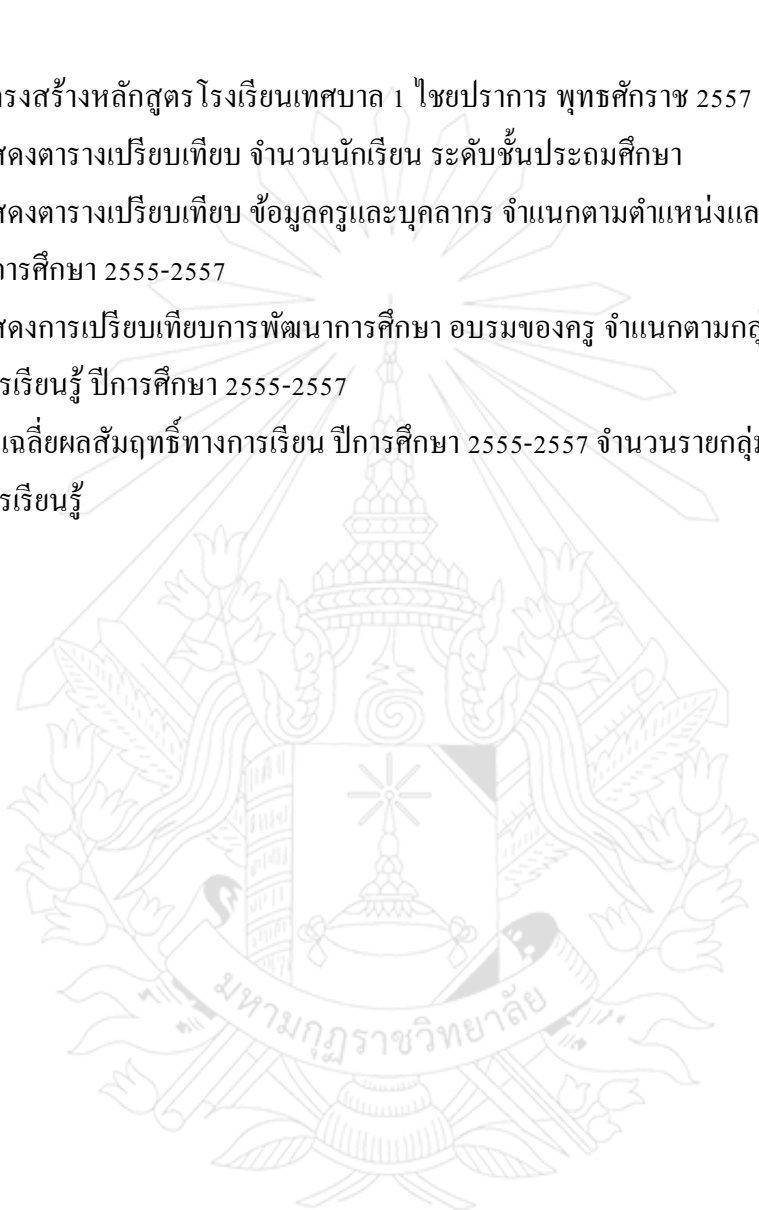
	หน้า
ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของงานวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร	9
การบริหารหลักสูตร	14
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตร	33
หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ พุทธศักราช 2557	40
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	
การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
วิธีวิจัย	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
การนำเสนอข้อมูล	67

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	68
ตอนที่ 2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	87
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	88
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	91
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	100
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	101
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	107
ภาคผนวก ข เครื่องมือเพื่อการวิจัย	109
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการสนทนากลุ่ม	112
ภาคผนวก ง รายชื่อบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	114
ประวัติย่อผู้วิจัย	116

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2 - 1	52
4 - 1	76
4 - 2	77
4 - 3	79
4 - 4	81

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1 - 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
4 - 1	สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	70
4 - 2	ค่าเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (NT)	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคมมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้อง จัดการศึกษาอบรมสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม เป้าหมาย การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข การศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาความรู้ ความคิดความสามารถ รวมทั้ง พฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลตลอดชีวิต ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ ประชาชนทั้งประเทศ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551, คำนำ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24 กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหา สารและกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่าง บุคคล รวมทั้งให้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง ผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่างๆ อย่างสมดุล และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา นอกจากนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ยังต้องส่งเสริมให้ผู้สอน จัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 13)

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของชาตินั้น ต้องอาศัย การศึกษา ดังที่ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2551, หน้า 39) กล่าวว่า การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของ การพัฒนา “คน” อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้ได้รับการพัฒนาไปสู่คุณภาพ ตามเป้าหมายและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 จึงมุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ สำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ คนไทยในอนาคตต้องเป็นคนมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม มีวิจรรย์ญาณที่ดี เป็นคนที่มีคุณภาพ เข้าสู่ ความเป็นมาตรฐานสากล จึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา สำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการ แปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และการจัดการศึกษาก็จะมีคุณภาพได้นั้นสถานศึกษาต้องมีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะ หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ดังที่ สาโรช บัวศรี (2542, หน้า 10) กล่าวว่า ถ้าไม่มี หลักสูตรที่จะให้การศึกษาแก่เยาวชนและประชากรของชาติย่อมกระทำไม่ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์และเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ดังที่ กมล ภู่งประเสริฐ (อ้างในกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, คำนำ) ได้กล่าวว่า ในอนาคต การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงและสังคมให้ใกล้ชิดตัวของนักเรียนและนำความรู้ ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยพัฒนาการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดหลักการสำคัญหลายประการเพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ เป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้มีการจัดการศึกษามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้การศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือเสริมสร้างเอกภาพของชาติ มีความพอดีระหว่าง ความเป็นไทยและสากล เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตร ที่สถานศึกษาต้องจัดทำขึ้นเองในแต่ละสถานศึกษาและวางแผนในการนำหลักสูตรไปใช้เองด้วย ซึ่งกำหนดประกาศใช้ใน พ.ศ.2546

การพัฒนาและใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการหลักสูตรในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้น ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบ และปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์(Paradigm shift) จากกรอบแนวคิดเดิม สู่แนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ วิธีการบริหารจัดการ และ แนวปฏิบัติใหม่ๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดใน โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 1)

จากผลการประเมินภายในสถานศึกษา ของ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ สังกัดเทศบาลตำบลไชยปราการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2554 มีการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเอง โดยการดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการศึกษาผ่านมาแล้วเป็นเวลา 4 ปี ได้พบปัญหาในการใช้หลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ไม่มีการวัดและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เอกสารหลักสูตรไม่ชัดเจน และขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปสู่การปฏิบัติ ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2557, บทสรุป) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน รวมทั้งปัญหาการอบรมพัฒนาครูในด้านหลักสูตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของ โรงเรียนเทศบาล 1

ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เหมาะกับ ผู้เรียนและสถานศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบการเก็บข้อมูลขั้นต่อไป

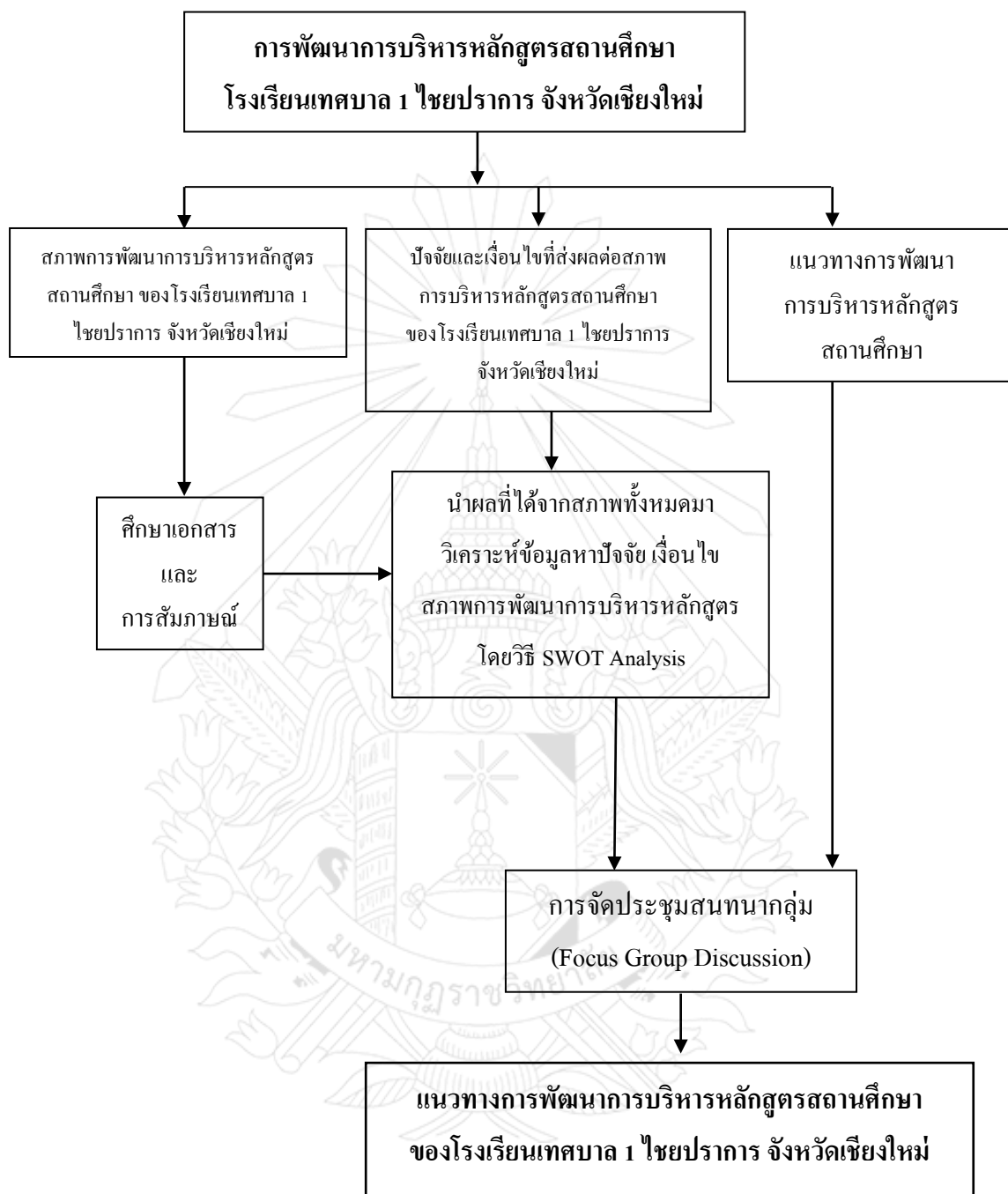
ขั้นที่ 2 นำกรอบจากขั้นที่ 1 ไปศึกษาเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 นำผลที่ได้จากขั้นที่ 2 ไปจัดทำการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เพื่อหาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งทำให้ได้ประเด็นที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นที่ 4 ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปแก้ไขปัญหการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.4.3 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตประชากร

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน

2) กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูผู้สอน 2 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดขอบข่ายเนื้อหาที่ต้องศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยแบ่งขั้นตอนกระบวนการบริหารหลักสูตร ตามแนวของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้แก่ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดเทศบาลตำบลไชยปราการ

1.6 นวัตกรรมเชิงปฏิบัติการของงานวิจัย

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ตาม กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับ หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

การเตรียมการหลักสูตร หมายถึง การวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การตรวจสอบแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมทั้งบุคลากร ที่เกี่ยวข้องและการเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดทำโครงการสอน การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม และการจัดทำโครงสร้าง ของของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร หมายถึง การนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัด ตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการฝึกงาน ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ เพื่อพิจารณาว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือ เพื่อจะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อ การบริหารหลักสูตร ตามแนวคิดของ Steers & Porter ซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และด้านชุมชน ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารตามที่กำหนดตามเกณฑ์ มาตรฐานงานวิชาการ ได้แก่ การวางแผนงาน การประสานงาน การนิเทศภายใน การจัดทำข้อมูล สารสนเทศ การติดตามและการประเมินผล ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนบรรลุ เป้าหมาย โดยใช้ความรู้ความสามารถ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การผลิตสื่อ การใช้สื่อ การประเมินผลการเรียนที่จะทำให้การดำเนินงานวิชาการสำเร็จตามเป้าหมาย

ปัจจัยด้านงบประมาณ หมายถึง เงินงบประมาณแผ่นดิน เงินนอกงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการบริหารงานวิชาการในด้านการใช้หลักสูตรในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ หมายถึง อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อาคารเรียน สนามเด็กเล่น ที่นั่งเล่นพักผ่อน บริเวณธรรมชาติ มุมการเรียนรู้ ตลอดจนการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านชุมชน หมายถึง ความร่วมมือระหว่างบุคคลในชุมชนกับโรงเรียน ในการส่งเสริมวิชาการ ได้แก่ ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา ความร่วมมือ ในการพัฒนาหลักสูตร ความร่วมมือในการสร้างแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยภายในชุมชน ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

2.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

2.1.3 แนวคิดและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

2.2 การบริหารหลักสูตร

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของการบริหารหลักสูตร

2.2.2 กระบวนการบริหารหลักสูตร

2.2.3 การบริหารหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตร

2.4 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ พุทธศักราช 2557

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.5 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “curriculum” และคำว่า curriculum เอง ก็มาจากภาษาละติน “currere” ซึ่งแปลว่า “The course to run” ซึ่งหมายถึงเส้นทางที่จะต้องวิ่งไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 หน้า 5) ต่อมานักการศึกษาและผู้ใช้คำดังกล่าวได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

ชูศรี สุวรรณ โชติ (2544, หน้า 41) ให้ความหมายหลักสูตรว่า คือ ประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 25) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า หลักสูตร เป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้อย่างเป็นระบบในการจัดการศึกษา เป็นแผนการจัดการเรียนการสอน โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา ที่มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551, หน้า 40) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มุ่งให้ผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

สุมิตร คุณานุกร (อ้างใน นิตยา เปลื้องนุช, 2554, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในสองระดับ คือ หลักสูตรในระดับชาติกับหลักสูตรในระดับโรงเรียน หลักสูตรในระดับชาติ หมายถึง “โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้” ส่วนหลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง “โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความมุ่งหมายที่กำหนดไว้”

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน ที่จัดให้กับนักเรียนขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง

2.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างไรต่อการจัดการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (ฉันท ชาคูทอง, 2550, หน้า 7) และจากการศึกษาเอกสารพบว่ามีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุปดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 23) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า งานด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย และเปรียบเสมือนแบบแปลนการจัดการเรียน

การสอน การพัฒนาหลักสูตรบอกไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุและอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน

สันต์ ชรรณบำรุง (อ้างใน ฌนัท ชาตทอง, 2550, หน้า 7) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล หรือเป็นรัฐธรรมนูญในการจัดการศึกษา เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอน ในสถานศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาอีกด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแลติดตามให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่า จะเป็น ไปรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันทต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

ประสาธ เนืองเฉลิม (2553, หน้า 20) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ โดยการกำหนดกรอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมคาดหวัง หลักสูตรมีส่วนสำคัญในการวางรากฐานคุณภาพของคนในชาติ ส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา วางรากฐานความคิดให้สอดคล้องกับกระแส

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคมนั้นๆ หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้หนทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทำให้นำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น

2.1.3 แนวคิดและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกหาทางเลือก การเรียนการสอนที่เหมาะสม หรือเป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่างๆ เข้าด้วยกันจนเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติได้ ไทเลอร์ (Tyler, 1949 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อุตร โรจน์, 2546, หน้า 34) ได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรใดที่สถานศึกษาควรจัดให้กับผู้เรียน
2. ประสบการณ์ใดที่สถานศึกษาจะจัดให้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ จะจัดให้มีระบบระเบียบอย่างไรมีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะมีเกณฑ์ใดตัดสินได้ว่าจุดมุ่งหมายต่างๆ เหล่านั้นบรรลุแล้ว แม้ว่า ไทเลอร์จะยัง

ยืนยันในคำถามทั้ง 4 ข้ออยู่ แต่ไทเลอร์ก็ได้เปลี่ยนแปลงจุดเน้นของหลักการพัฒนาหลักสูตร 2 ข้อ

ก. การเน้นบทบาทของผู้เรียนในกระบวนการเรียน และต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

ข. การเน้นการสอนความรู้รวบยอดนั้นควรจะรวมถึงความรู้ ซึ่งผู้เรียนได้รับจากนอกโรงเรียนด้วย ถ้าสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เด็กได้เรียนอยู่

ทาบ (Taba, 1962 อ้างใน ประสาท เนืองเฉลิม, 2553, หน้า 27) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน ต้องเริ่มจากการค้นหาความต้องการของผู้เรียน โดยวิเคราะห์หาช่องว่าง จุดบกพร่องและภูมิหลังของผู้เรียน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากวิเคราะห์หาความต้องการของผู้เรียนแล้ว ผู้วางแผนพัฒนาหลักสูตร ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยใช้คำว่าเป้าหมายหรือจุดหมาย

3. การเลือกเนื้อหาที่กำหนด ในแต่ละหัวข้อจะต้องมาจากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

4. การเรียงลำดับเนื้อหา การเลือกเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ จะต้องตัดสินใจว่าจะจัดลำดับเนื้อหาอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความพร้อมและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วางแผนหลักสูตรจะต้องเลือกหรือกำหนดวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

6. การเรียงลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องหาวิธีการที่จัดและเรียงลำดับให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความผสมกลมกลืนกันอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การกำหนดรูปแบบการประเมินผลและแนวทางในการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น รูปแบบการประเมินผลที่ดี คือการที่ครูผู้สอนใช้เทคนิควิธีการหลายวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (อ้างใน ฃนัท ธาตุทอง, 2550, หน้า 45) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ 3 ระบบ โดยเริ่มต้นจากระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งแต่ละระบบมีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดหลักสูตร โดยดูความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หลังจากนั้นเริ่มกำหนดรูปแบบหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ โครงสร้าง องค์ประกอบหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์ การเรียนและการประเมินผล หลังจากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมมนา และมีการทดลองนำร่อง พร้อมทั้งรวบรวมผลการวิจัยและปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้

2. ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การขออนุมัติหลักสูตรจากหน่วยงานหรือกระทรวงดำเนินการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยเริ่มจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของบุคลากร จัดงบประมาณและวัสดุหลักสูตร บริการสนับสนุนจัดเตรียมอาคารสถานที่ ระบบบริหารและจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และติดตามผลการใช้หลักสูตร หลังจากนั้นเข้าสู่ระบบการบริหารหลักสูตร โดยการดำเนินการตามแผน กิจกรรมการเรียนการสอน แผนการสอน คู่มือการสอน คู่มือการเรียน เตรียมความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียนและการประเมินผลการเรียน

3. ระบบการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งการประเมินย่อย การประเมินรวบยอด การประเมินระบบหลักสูตร ระบบการบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานข้อมูลตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ ให้เหมาะสมกับความต้องการของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยดำเนินการจัดทำตั้งแต่การสร้าง

หรือร่างหลักสูตร การนำไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

2.2 การบริหารหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 42) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานของ วิชาการ แม้ว่าหลักสูตรปัจจุบันจะใช้หลักสูตรระดับชาติที่เป็นแบบเดียวกันก็ตาม แต่ความสามารถ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในแต่ละสถานศึกษาจะแตกต่างกันไป การจัดโปรแกรมการศึกษา ของแต่ละสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างของสถานศึกษา เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ แม้กระทั่งผู้เรียนก็มีส่วนที่จะทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัด โปรแกรมการศึกษา

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของการบริหารหลักสูตร

ความหมายของการบริหารหลักสูตรนั้น มีความหมายตามที่ผู้กล่าวไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 43) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร

ชวลิต ชุกก่าแพง (2551, หน้า 65) ให้ความหมายการบริหารหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การนำกระบวนการบริหารมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การบริหารหลักสูตรใดๆ ให้มี ประสิทธิภาพผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับตัวหลักสูตรนั้นและ นำหลักสูตรนั้นไปใช้

นวพรรณ อินตะวงศ์ (2555, หน้า 43) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการ เกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บท ก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่น บุคลากร อาคาร สถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน การตรวจสอบความพร้อม ของผู้เรียน การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม และ การจัดทำโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การประชุมครูและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดทำตารางสอน การจัดครู เข้าสอน และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการประเมินผลหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การบริหารหลักสูตร หมายถึง การนำหลักการบริหารมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร โดยอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการบริหารงาน 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร

2.2.2 การบริหารหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในการบริหารหลักสูตรต้องมีแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดของการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 35) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้ สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกัน ในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้ หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการ โดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียน

ในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตร จึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม คุณลักษณะการจัดการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตามกำกับคุณลักษณะนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 61-66) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรการบริหารหลักสูตรนั้น สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดมาตรการการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรการบริหารหลักสูตรในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผล โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัด เป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบ การพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคล โดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุง การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนา บุคลากร ดังนี้

- 1.1 มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

- 1.2 ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผน การพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

- 1.3 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็น ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีมุม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

1.5 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

2. การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเป็นการปรับกระบวนการ การจัดหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตร ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่างๆ สนามกีฬา และโรงยิม เป็นต้น

2.3 จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่างๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุดที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

2.4 บริหารทรัพยากรบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอน เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มิบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

3. การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

3.1 ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงานสอนเป็นหลัก

3.3 สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4. การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

4.1 จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียน และโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดการการสอนของสถานศึกษา การลงโทษ และให้รางวัลผู้เรียน

4.2 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้า แก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

4.3 สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4.4 ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

4.5 ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้ง

ยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

การกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง

1. การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพระหว่างการเป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบการนิเทศ ติดตามที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้วควรดำเนินการดังนี้

1.1 ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

1.2 สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือเพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.3 กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบครบวงจรทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอกเป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษา

ต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการ ต้องเน้นคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

2. การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครองชุมชน เช่น

2.1 การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

2.2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และเวลาเรียน

2.3 การประเมินความต้องการของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และโครงการต่างๆ

3. การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตรคือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพสถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

3.1 กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา

3.2 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู

3.3 วางระบบเครือข่ายการทำงานและมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง

3.4 สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ คือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไปสำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ โดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐานหากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรการศึกษาแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร การบริหารหลักสูตร และการนิเทศติดตาม การใช้หลักสูตร ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2.3 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 35) กล่าวว่า สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ

ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตาม มาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้ หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และ เกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตร ที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการ สถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการ ใช้หลักสูตรจะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมี ขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบท ต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม คุณลักษณะการจัดการจัดทำหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแล คุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 37-60) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน

1. การดำเนินการระดับสถานศึกษา ดำเนินการ โดยองค์คณะบุคคล ในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้นๆ

2. การดำเนินการระดับชั้นเรียน ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้น อาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือ คณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

5. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

6. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่ครูจะใช้สำหรับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้จัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

1. ส่วนนำ ข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น

2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

3. คำอธิบายรายวิชา ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้นๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะนำไปทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้

4. เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง

การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรไว้ในระดับชาติ เพื่อให้สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งใช้เป็นทิศทางในการจัดการศึกษาของตน เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากสถานศึกษามีความต้องการหรือจุดที่ต้องการเน้นเพิ่มเติม ก็สามารถปรับเพื่อแสดงจุดเน้นเพิ่มเติมให้ชัดเจน

ในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นสมรรถนะจำเป็นพื้นฐาน 5 ประการที่ผู้เรียนพึงมี ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมรรถนะเหล่านี้ได้หลอมรวมอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางนั้น เป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

โรงเรียนอาจกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้ แต่หากเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมคุณลักษณะที่จำเป็นเพียงพอแล้ว ก็สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเพิ่มเติมอีกก็ได้

การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา คือ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

การกำหนดรายวิชา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดแบ่งองค์ความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษา และพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพ และเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ

สถานศึกษาจะต้องนำความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละ “กลุ่มสาระการเรียนรู้” (Learning areas) ไปจัดทำเป็น “รายวิชา” (Courses) และกำหนดรหัสวิชา พร้อมทั้งตั้งชื่อรายวิชาให้สะท้อนสิ่งที่สอนในรายวิชานั้นๆ

การกำหนดรหัสวิชา

เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดรหัสวิชาอย่างเป็นระบบ

การกำหนดรหัสวิชาควรใช้ตัวเลขอารบิก เพื่อสื่อสารและการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาระบบรหัสวิชา สำหรับรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข 6 หลัก ดังนี้

หลักที่ 1 เป็นรหัสตัวอักษรแสดงกลุ่มสาระการเรียนรู้

หลักที่ 2 เป็นรหัสตัวเลขแสดงระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้

หลักที่ 3 เป็นรหัสตัวเลขแสดงปีที่เรียนของรายวิชา ซึ่งสะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี

หลักที่ 4 เป็นรหัสตัวเลขแสดงประเภทของรายวิชา

หลักที่ 5 และหลักที่ 6 เป็นรหัสตัวเลขแสดงลำดับของรายวิชาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปี/ระดับการศึกษาเดียวกัน ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยพิจารณาจากโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเป้าหมาย/จุดเน้นของท้องถิ่น พร้อมทั้งพิจารณาความต้องการและจุดเน้นของสถานศึกษา เพื่อจัดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง จำนวนเวลาที่กำหนด เป็นเวลารวมในการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์นั้น หลักสูตรแกนกลางระบุให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม

การกำหนดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเงื่อนไขในการกำหนดเวลาเรียนสำหรับสถานศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษาไว้ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนด และสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเพิ่มเติม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา

และเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลา สำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

เมื่อสถานศึกษากำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน เรียบร้อยแล้ว จะต้องเขียนคำอธิบายรายวิชา ทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสารแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนแต่ละระดับชั้น และบุคคลภายนอก หรือใช้ประโยชน์ในการเทียบโอน คำอธิบายรายวิชาประกอบด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้น เวลาเรียน/หน่วยกิต พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะนำไปทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้ ส่วนท้ายของคำอธิบายรายวิชาให้ใส่รหัสตัวชีวิต (รายวิชาพื้นฐาน) หรือผลการเรียนรู้ (รายวิชาเพิ่มเติม) กำกับไว้ด้วย

กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร ระเบียบและเอกสารการวัดและประเมินผล

กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ของสถานศึกษาพึงศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของโครงสร้าง เวลาเรียนและเกณฑ์การจบหลักสูตรว่า มีข้อกำหนดและเงื่อนไขอะไรบ้าง พร้อมทั้งพิจารณา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้อง กัน ทั้งการจบระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกณฑ์ดังกล่าวนี้จะต้องระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบ จัดการศึกษา จะต้องจัดทำเอกสารว่าด้วยระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียน การซ่อมเสริม การเลื่อนชั้น การตกซ้ำชั้น การรายงานผลการเรียน เป็นต้น สาระของระเบียบดังกล่าว จะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา

จัดทำเอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักฐาน เพื่อแสดงผลการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ระเบียบแสดงผลการเรียน 2) ประกาศนียบัตร และ 3) แบบรายงาน ผู้สำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบพิมพ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนั้น

สถานศึกษาควรจะทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อบันทึกผลการประเมิน และข้อมูล ต่างๆ เกี่ยวกับผู้เรียน เอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็นในการใช้สำหรับ เก็บข้อมูลผลการเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน และเพื่อรายงานให้ผู้ปกครอง

และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อตรวจสอบและให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

การดำเนินการระดับชั้นเรียน

ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

รายวิชาแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ซึ่งได้วางแผนและออกแบบไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชา จำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อให้ได้ทราบว่ารายวิชานั้น ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัด โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด สัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

ครูที่รับผิดชอบสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีการวางแผนร่วมกันในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยนั้น สำหรับการประเมินผลนั้น เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตามตัวชี้วัดของรายวิชาใดก็นำคะแนนกลับไปรายงานในรายวิชานั้น

การส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน ให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผลโดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากร จะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่มและเป็นรายบุคคล โดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1) มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2) ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

3) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปให้บรรลุเป้าหมาย

4) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีมุม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

5) ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการทัศน์ การจัดหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1) จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่างๆ สนามกีฬา และโรงยิมเป็นต้น

3) จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่างๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุด

ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

4) บริหารทรัพยากรบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

1) ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงานสอนเป็นหลัก

3) สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียนและโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน

2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

3) สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่

กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

5) ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ได้แก่

การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึกลึกที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนสถานภาพระหว่างกันเป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้กิจกรรมการนิเทศ ติดตาม ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้วควรดำเนินการดังนี้

1) ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

2) สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3) กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

การประกันคุณภาพภายใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการ ต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร จะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครองชุมชน

2) การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง

เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

- 1) กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา
- 2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู
- 3) วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง

4) สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตามสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ โดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

นอกจากนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยการวิจัยนั้นอาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหาการวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

2.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา โดยอาศัยหลักการและแนวคิดของ Steers & Porter (อ้างใน ญัฐธยาน์ สนิมันต์, 2553 หน้า 39) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ที่พบว่า ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรจะต้องอาศัยปัจจัย 5 ด้าน คือ

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร
2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน
3. ปัจจัยด้านงบประมาณ
4. ปัจจัยด้านอาคารสถานที่
5. ปัจจัยด้านชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสนับสนุนปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ดังรายละเอียดของปัจจัยแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร สถานศึกษาที่จัดการศึกษาประสบผลสำเร็จได้ดีมีคุณภาพ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็น องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

1.2 มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา และมุ่งมั่นต่อการสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษา

1.3 เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือ และประสานงานกับทุกฝ่าย เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินกิจการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 เป็นผู้สนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับมาตรฐานการประกัน คุณภาพตลอดไป โดยให้การสนับสนุนทั้งบุคลากรและผู้เรียนร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น องค์การแห่งการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 29) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็น บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นอย่างมี ประสิทธิภาพ และเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นและชักนำให้บุคลากรใน โรงเรียนได้ใช้ ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ ดังนั้นหากผู้บริหารสามารถ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน

ประสาธ เนืองเฉลิม (2553, หน้า 71) ได้กล่าวถึง แนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง ปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่อง หลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร ตลอดจนต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่าง หลักสูตรและสื่อการเรียนต่างๆ เป็นอย่างดี

2. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการให้ความสนใจเอาใจใส่และติดตามผลการปฏิบัติของครูอย่างต่อเนื่อง ความเอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยให้การปฏิบัติของครูเกิดผลดียิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องติดตามนิเทศช่วยเหลือ ให้คำแนะนำให้ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรไปใช้อยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า มีความจำเป็นที่จะต้องย้ำเตือนกันอยู่เสมอ

4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเอาใจใส่สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้ผลิตและใช้สื่อการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีผลดีและเกิดประโยชน์แก่เด็กตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วกัน

6. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการที่จะนำหลักสูตรไปใช้

7. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการบริหารหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายได้

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นความสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ โดยบทบาทหน้าที่ของครู ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

2.1 จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้ปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระและมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม

2.4 จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน

2.5 พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทันต่อเหตุการณ์

2.6 เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนครูและนักเรียน

2.7 จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจท้าทายให้ผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม

2.8 จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน

2.9 จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้

2.10 จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แรมสมร อยู่สถาพร (อ้างใน ประสาท เนิ่งเฉลิม, 2553 หน้า 76) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร

พคิน แดงจวง (2554, หน้า 90,101) ได้กล่าวว่า ครู คือบุคคลที่มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไปโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถและเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน ครูจึงมีหน้าที่

1. สอนศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับครู ครูที่ดีต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ต้องสามารถให้บริการแนะแนวในด้านการศึกษา การครองตนและรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและสถานการณ์บ้านเมืองและของโลกในปัจจุบันได้

2. แนะนำการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ศิษย์ ถือเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องช่วยให้ศิษย์สามารถเลือกวิชาเรียนและสามารถส่งให้นักเรียนทำงานอดิเรกที่เหมาะสมกับการสรรค์สร้างบุคลิกที่เหมาะสม ทั้งนี้ครูต้องคำนึงถึงสติปัญญา ความสามารถ และความถนัดของบุคลิกภาพของศิษย์ด้วย

3. พัฒนาและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ โดยการจัดกิจกรรม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมหลักสูตร

4. ประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ เพื่อจะได้ทราบว่า ศิษย์ได้พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด การประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ควรทำอย่างสม่ำเสมอ

5. อบรมคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์ เพื่อศิษย์จะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมในวันหน้า

6. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษา ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติครู และจรรยาบรรณครูเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์

7. ตรงต่อเวลา โดยการเข้าสอนและสอนตามเวลา ทำงานสำเร็จครบถ้วนตามเวลาและรักษาเวลานัดหมาย

8. ปฏิบัติงาน ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

9. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของตน โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า ครูมีความสำคัญเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนา โดยรอบให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์นำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นการจะพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญต้องพึ่งพาอาศัยครูที่มีคุณภาพ ครูที่มีความเป็นครู

3. ปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นทรัพยากรการบริหารที่จำเป็นของทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งหมายถึง เงินนั่นเอง เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานงบประมาณของสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา งานที่ดำเนินการจึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ทรงศักดิ์ พิทักษ์มงคล, 2554 หน้า 64)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 62) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการจัดการหลักสูตรการสอน ที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียนและห้องพิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ

สรุปได้ว่า งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิด ทุกหน่วยงาน และทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน งบประมาณมีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริม การดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผล ให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ

4. ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียนเป็น องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้จักใช้ อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการควบคุม ดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน การรู้จัก ส่งเสริมทะนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้เพียงพอ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 หน้า 54) โดยได้แบ่งขอบข่ายงานอาคารสถานที่ ดังนี้

1. การวางแผนด้านอาคารสถานที่
2. การรักษาความสะอาดและสุขาภิบาล
3. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
4. การใช้อาคารสถานที่
5. การจัดสถานที่บริการนักเรียน

ฉัฐยาน์ สนิต (2553, หน้า 47) ได้กล่าวว่า ความพร้อมในด้านอาคารสถานที่เป็นอีก ปัจจัยหนึ่งที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมทั้งสถานที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากเด็กจะต้องสัมผัส กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา หากสภาพแวดล้อมดีเด็กก็อยู่อย่างมีความสุข แต่ในทางตรงกันข้าม หากเด็กได้อยู่ท่ามกลางความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีของเล่น ที่เล่นที่เหมาะสมกับเด็ก เด็กก็ พัฒนาไม่ครบทั้ง 4 ด้าน ด้วยเหตุนี้ตามสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องจัดที่เล่นและที่ทำกิจกรรม สำหรับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

สรุปได้ว่า อาคารสถานที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้ โดยสะดวกอาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้อง ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับความสำคัญของงาน

5. ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจุบันการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน เป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารการศึกษา เพราะ โรงเรียนต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนช่วยในการ พัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่ หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเห็น ได้จากแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นให้ใช้ แหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระของชุมชน มาเสริมการเรียนรู้ ในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนกับชุมชนจึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพตรงตามความต้องการของหลักสูตร (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 หน้า 56) มีการกำหนดของข่ายของงานดังนี้

1. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
  - 1.1 มีคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน
  - 1.2 จัดประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนระหว่างผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการศึกษากับบุคลากรในโรงเรียน
2. การร่วมกิจกรรมของชุมชน โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนและองค์กรต่างๆ ตามเทศกาลและวันสำคัญ
3. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้ครอบคลุมงานของโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
4. การให้บริการแก่ชุมชน
  - 4.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ที่โรงเรียนสามารถให้บริการแก่ชุมชนได้
  - 4.2 มีการบริการทางวิชาการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่แก่ชุมชน
5. การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น
  - 5.1 จัดให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน
  - 5.2 มีผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ และแหล่งวิทยากรมาเสริมการเรียนรู้แก่โรงเรียน

ณัฐธยาน์ สนิ่นัด (2553, หน้า 48) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งปัจจุบันและอนาคต ว่าต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ ให้ความสนับสนุน ปรึกษาประคองโดยตลอด และในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้นี้จะต้องกระทำโดยสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การศึกษามีส่วนเกี่ยวกับคนในชุมชน และถือว่าชุมชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษา การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงชุมชนท้องถิ่น สนองความต้องการของคนในท้องถิ่น บุคคลที่อยู่ในชุมชนจะต้องมีส่วนในการตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา

2.4 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ พุทธศักราช 2557 ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ (2557, หน้า 1-12) ได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา
โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ พุทธศักราช 2557 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 โดยเริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาโดยย่อดังนี้

1. วิสัยทัศน์ (Vision)

จัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ โดยการบริหารสถานศึกษาแบบ
มีส่วนร่วม

2. พันธกิจ (Mission)

- 2.1 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
- 2.2 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ
- 2.3 สนับสนุนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน พัฒนาสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้
ให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2.4 ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
- 2.5 ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.6 ส่งเสริมความภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น

3. หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 3.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน
การเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม
บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 3.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา
อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
- 3.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 3.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและ
การจัดการเรียนรู้
- 3.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

4. จุดหมาย

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้ เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

4.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

4.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

4.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับ ข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้ มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีในด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

ข้อที่ 1 รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

นิยาม

รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธายึดมั่นในศาสนาและเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี โปร่งคอง ภูมิใจเชิดชูความเป็นชาติไทยปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

นิยาม

ซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้องประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

ข้อที่ 3 มีวินัย

นิยาม

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของ ครอบครั้ว โรงเรียนและสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครั้ว โรงเรียนและสังคม เป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้

นิยาม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

นิยาม

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยง และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

นิยาม

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบ ในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มีมุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบและมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

นิยาม

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์สืบทอดเผยแพร่งภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความ กตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

นิยาม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดย ไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิด ในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

7. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียน เรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมี ประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่าง เห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ ระหว่างการดำเนินการต่างๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ(visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ(spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสารความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่

เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพ การปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศ และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคม โลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและ

สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ศ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ศ 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ศ 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการ ดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชม ในสุนทรีภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของ เครื่องใช้ หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

สาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน			
	ระดับประถมศึกษา			
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4
กลุ่มสาระการเรียนรู้				
ภาษาไทย	200	200	200	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840
คอมพิวเตอร์	80	80	80	80
อาเซียนศึกษา	40	40	40	40
ท้องถิ่นของเรา	80	80	80	-
เศรษฐกิจพอเพียง	-	-	-	80
รวมเวลาเรียน (เพิ่มเติม)	200	200	200	200
สาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน			
	ระดับประถมศึกษา			
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
แนะแนว	40	40	40	40
ลูกเสือ	30	30	30	30
ชุมนุม	40	40	40	40
*กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	10	10	10
รวมเวลาเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	1,160			

ตารางที่ 2-1 โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนเทศบาล 1 ไซยปรการ พุทธศักราช 2557

โดยสรุปหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ พุทธศักราช 2557 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ได้ยึดตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น การวัดผลประเมินผลและการบริหารหลักสูตร ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนด เพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม โดยเน้นด้านทักษะชีวิตให้กับนักเรียน

2.5 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2538, หน้า 154) กล่าวว่า ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลที่แสดงถึงความคิด ความเห็น ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม อารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม วิถีชีวิต ปฏิบัติสัมพันธ์ กระบวนการภายในกลุ่มต่างๆ ซึ่งจะสื่อสารผ่านมาด้วยคำพูด ดังนั้นผู้ที่ทำการวิจัย ต้องมีความรู้ในเรื่องของเครื่องมือว่ามีอะไรบ้าง และใช้ในการเก็บข้อมูลในลักษณะใด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่สำคัญในที่นี้อะไรบ้าง และใช้ในการเก็บข้อมูลในลักษณะใด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่สำคัญในที่นี้ประกอบไปด้วยวิธีการ 4 วิธีการ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการใช้ข้อมูลเอกสาร รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation) การสังเกตเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และเก่าแก่ที่สุดในการแสวงหาความรู้ที่สำคัญรูปแบบหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

1.1 ความหมายของการสังเกต การสังเกตในการวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง กระบวนการที่นักวิจัยเรียนรู้ด้วยการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นและดำเนินไปตามธรรมชาติอย่างตั้งใจ โดยไม่เข้าไปแทรกแซงในระยะเวลาหนึ่งๆ ตามระเบียบวิธีการที่กำหนดไว้

1.2 ประเภทของการสังเกต สังเกตแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ดังนี้

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการที่นักวิจัยเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในสนามการวิจัย หรือชุมชนหรือกลุ่มที่ศึกษาในสภาพที่เป็นธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมที่ทำด้วยกันและพยายามสร้างสัมพันธ์ภาพจนทำให้คนในกลุ่มหรือสนามยอมรับว่ามีสถานภาพเช่นเดียวกับคนชุมชนหรือกลุ่มที่ศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วมนี้จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ การสังเกต

การซักถามหรือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการจดบันทึก ซึ่งจากการเฝ้าดูปรากฏการณ์ แล้วนักวิจัยจะต้องซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเชิงความหมายหรือสัญลักษณ์ เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนลึกซึ้งต่อปรากฏการณ์นั้น และหลังจากนั้นก็จะมี การจดบันทึกข้อมูลไว้ด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วมมีข้อดี คือสามารถจะได้ข้อมูลที่แท้จริง เป็นไปตามธรรมชาติ เนื่องจาก ผู้ที่สังเกตไม่ทราบว่าคุณสังเกตและการมีนักวิจัยเข้าไปอยู่ในสนามจะทำให้สามารถเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดในฐานะคนในได้ สำหรับข้อจำกัด คือการที่นักวิจัยใช้ชีวิตแบบฝังตัวเป็นเวลานาน อาจก่อให้เกิดอคติเข้าข้างกลุ่มที่ศึกษาส่งผลให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตอยู่วงนอก ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ถูกสังเกต มักใช้สังเกตในกรณีที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกถูกรบกวนหรือไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้ว่ามีคนคอยสังเกต เพราะอาจส่งผลให้พฤติกรรมไม่เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น การสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน การสังเกตความก้าวร้าวของเด็กในชุมชน อย่างไรก็ตามการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมสามารถเก็บข้อมูลในระยะเวลาที่สั้นกว่าและสิ้นเปลืองทุนทรัพย์น้อยกว่า การสังเกตแบบมีส่วนร่วม แต่ไม่อาจเก็บข้อมูลได้ละเอียดสมบูรณ์เท่ากับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเกต เป็นการเฝ้าดูการมองด้วยตา เป็นเครื่องมือในการติดตามเฝ้าดูพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มคน เมื่อได้พฤติกรรมที่สังเกตก็ทำการบันทึกไว้เพื่อป้องกันการหลงลืม แล้วเก็บไว้สำหรับเป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

ศรีพรรณ สิทธิพงศ์ (2542, หน้า 86) กล่าวว่า การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน การสัมภาษณ์เป็นอีกวิธีหนึ่งของการรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถาม แต่แทนที่ผู้วิจัยใช้วิธีเขียนถามและให้ผู้ตอบเขียนตอบ วิธีนี้ผู้วิจัยจะถามด้วยวาจาและผู้ตอบก็จะตอบด้วยวาจาเช่นเดียวกัน การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ เจตคติ ความต้องการ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ หรือข้อมูลที่ต้องการอธิบายในรายละเอียด และลึกซึ้งมากกว่าการถามตอบในเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงทั่วไป การสัมภาษณ์มี 2 วิธีใหญ่ๆ คือ

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงแน่นอน เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างคำถามหรือมีการเตรียมคำถามและคำตอบไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว ส่วนมากมักจะเป็นคำถามที่มีคำตอบหรือแนวการตอบค่อนข้างจะแน่นอนตายตัว ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนจะได้รับคำถามเหมือนหรือคล้ายกัน เช่น การสัมภาษณ์เพื่อสำรวจสำมะโนประชากร เป็นต้น

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีเค้าโครงแน่นอน เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างคำถามหรือแนวของคำตอบไว้ล่วงหน้าแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะมีแต่หัวข้อกว้างๆ เพื่อใช้เป็น

แนวในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าเท่านั้น ในเวลาที่สัมภาษณ์จริงผู้วิจัยจะตั้งคำถามในรายละเอียด มีการตัดแปลงคำถามและจัดลำดับคำถามว่าเรื่องใดจะมาก่อนมาหลัง อย่างไรก็ดีได้แล้วแต่สถานการณ์เฉพาะหน้า และแล้วแต่ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ผู้ตอบสามารถจะเลือกตอบได้อย่างมีเสรีเพราะไม่มีคำตอบที่กำหนดไว้ตายตัว การสัมภาษณ์แบบนี้มีความยืดหยุ่นมากกว่าและได้รายละเอียดที่ลึกซึ้งกว่าการสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงที่แน่นอน

สรุปได้ว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการใช้ปากเป็นเครื่องมือในวัด เมื่อมีผลอย่างไรก็บันทึก มีลักษณะยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับบุคคลที่จะให้ข้อมูล สามารถตรวจสอบความถูกต้องของคำถามและของข้อมูลได้

3. การสนทนากลุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการกลุ่มสัมมนา (Focus Group) เพื่อกำหนดหาแนวทางการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรปฐมวัย กระบวนการกลุ่มสัมมนาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการหาแนวทางพัฒนา ได้กล่าวดังนี้

กลุ่มสัมมนาโฟกัส เป็นการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อยุติและหาแนวทางร่วมกัน โดยการระดมสมองช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานและมีการตัดสินใจร่วมกัน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549, เว็บไซค์) การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คนซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

วานิช มาลัยและอรสา ปานขาว (2548, เว็บไซค์) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์กลุ่มเล็กๆ มักใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในกรณีที่ต้องการได้ข้อมูลจากการพิจารณาของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ผู้ที่นำมาใช้ในการทำสนทนา

เกษมสิงห์ เฟื่องฟู และคณะ (2551, เว็บไซค์) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดสนทนากลุ่ม คือ การที่จัดให้มีกลุ่มคนที่เป็นผู้ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ หรือ คุณลักษณะภูมิหลังต่างๆ ที่ใกล้เคียงกันที่สุด และคาดว่าเป็นกลุ่มที่สามารถตอบประเด็นคำถาม ที่นักวิจัยสนใจได้มากที่สุด มีสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่ม มีจำนวน 7-8 คน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะโต้ตอบและโต้แย้งกันดีที่สุดก่อให้เกิดการสนทนา ที่เปิดกว้างที่จะให้ทุกคนไม่อายคน วิพากษ์วิจารณ์ได้มากที่สุด ส

□ ในกรณีที่มีสมาชิก 9-12 คน ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่วงสนทนาอาจจะมีการแบ่ง □ กลุ่มย่อย หันหน้า □ สนทนากันเอง แต่ในกรณีนี้อาจจะลำบากในการนั่งสนทนาเป็นกลุ่ม และยากต่อการสรุปประเด็นปัญหาหรือ วิเคราะห์ข้อมูล

สรุปแล้ว การสนทนากลุ่ม (Focus group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6-12 คน ซึ่งกลุ่มที่จะมีลักษณะโต้ตอบโต้แย้งกันดีที่สุดคือ 7-8 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

4. การใช้ข้อมูลจากเอกสาร

สุวิมล ว่องวานิช (2550, หน้า 383) กล่าวว่า นอกจากการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มแล้ว วิธีการที่สำคัญอีกวิธีการหนึ่งที่นักวิจัยเชิงคุณภาพนิยมใช้เพื่อช่วยในการหาคำตอบของการวิจัย คือ การใช้ข้อมูลจากเอกสาร

การใช้ข้อมูลเอกสาร คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารซึ่งอยู่ในรูปของการตีพิมพ์ รวมทั้งวัตถุหลักฐานและร่องรอยที่อยู่ในรูปของวัสดุไม่ตีพิมพ์ นักวิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้โดยไม่ต้องไปวัดค่าหรือทำใดๆ กับข้อมูล ซึ่งเป็นการไม่ไปรบกวนความเป็นปกติของข้อมูลและข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนถึงการกระทำหรือกิจกรรม ประสบการณ์ความคิด วัฒนธรรมและค่านิยมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

หลักสำคัญของการรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร ผู้รวบรวมข้อมูลต้องคัดเลือกว่าเอกสารหลักฐานเหล่านั้นให้ข้อมูลที่มีคุณภาพหรือไม่ และต้องศึกษาเอกสารหลักฐานอย่างละเอียดรอบคอบ พยายามค้นหาความหมายและข้อเท็จจริงที่ปรากฏหรือแฝงอยู่ในเอกสารหลักฐานเหล่านั้น และทำการบันทึกข้อมูล ซึ่งอาจจดบันทึกอย่างละเอียดหรือเลือกบันทึกเฉพาะประเด็นที่สนใจตามวัตถุประสงค์ของการรวบรวมและถูกต้องตามความเป็นจริง

สรุปได้ว่า วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้ข้อมูลเอกสาร คือ การศึกษาเอกสารหลักฐานสำคัญที่ทำให้เห็นภาพรวมพฤติกรรมของบุคคล ปัจจัยกระบวนการและผลลัพธ์ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ซึ่งช่วยทำให้งานวิจัยมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือมากขึ้น

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิรุณ จันระวัชยศ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาและวางแผนการใช้หลักสูตรของโรงเรียนเชียงใหม่มัธยม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะผู้ช่วย ผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียนเชียงใหม่มัธยม จำนวน 27 คน ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในเครือข่ายเครือข่ายจังหวัดเชียงใหม่ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ 5 คน ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรและการสอน ซึ่งเป็นนักวิชาการที่สอนในสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระเบียบวาระการประชุม แบบฟอร์มการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แบบฟอร์มการจัดทำแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา แบบสอบถามแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเชียงใหม่มัธยม ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายและความต้องการของท้องถิ่น 2) การกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา เน้นความสอดคล้องกับเจตจำนงในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น 3) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ให้เป็นคนสมบูรณ์เป็นคนดีทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม 4) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนโดยยึดเอาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และความต้องการของชุมชนเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัด โครงสร้างหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตรของโรงเรียนเชียงใหม่มัธยม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สิ่งที่ต้องดำเนินการคือ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยการนำเอกสารประกอบหลักสูตรและวัสดุอุปกรณ์การสอน ไปใช้ 2) กำหนดปัจจัยและสภาพต่างๆ ภายในโรงเรียน และจัดการสอน วิธีการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและผู้เรียน จัดทำแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน วัดผลประเมินผลการเรียนการสอน 4) สนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร การตั้งศูนย์วิชาการ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร โดยครูศึกษาหลักสูตรวิชาที่สอนและวิชาอื่นๆ 6) ประเมินการใช้หลักสูตร ใช้รูปแบบ CIPP Model ของ Daniel Stufflebeam

โดยประเมินสภาพแวดล้อมความต้องการและความจำเป็นที่ต้องใช้หลักสูตร ประเมินทรัพยากรต่างๆ ที่นำมาใช้ ประเมินการดำเนินการขณะปฏิบัติตามแผนการใช้หลักสูตร และขั้นตอนการวัดผลการประเมินผลผลลัพธ์ที่ได้

พระมหาศิริสิทธิ์ วรโงน (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 5 เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า การดำเนินการด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตร ในภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ที่ดำเนินการมาก คือ เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติทางการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณที่เพียงพอต่อการเตรียมการและดำเนินการจัดทำหลักสูตร ส่วนข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณให้เหมาะสม และเพียงพอ

การดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับมาก คือ จัดตารางสอน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระวิชาและปัญหาที่พบ คือ บุคลากรครูไม่ให้ความร่วมมือที่ดีเท่าที่ควรในการจัดทำหลักสูตร ข้อเสนอแนะ คือ ควรสร้างความตระหนักแก่บุคลากรครูให้เห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ตั้งใจ พร้อมเสียสละดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

การดำเนินการด้านสื่อการเรียนรู้อในภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีการดำเนินการมาก คือ แนะนำให้ครูได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน และปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดงบประมาณ ช่วยสนับสนุนจัดหาและผลิตสื่อ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษาควรผลิตสื่อจัดหาสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เน้นการผลิตสื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน จัดหางบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนรู้

การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีการดำเนินการมาก คือ วางแผน กำหนดช่วงเวลาในการวัดผลและประเมินผลระหว่างภาคเรียน ปลายภาคเรียน และตลอดภาคเรียน ได้อย่างเหมาะสม และปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่ได้สร้างเครื่องมือระเบียบแนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดทำเครื่องมือการวัดผลประเมินผลรองรับตามหลักสูตรคณะครูตระหนักถึงความสำคัญ การวัดผลประเมินผล จัดการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสม สอดคล้องกับทั้ง 8 กลุ่มสาระ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอเป็นระบบ ตรวจสอบได้

การดำเนินการด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ดำเนินการมาก คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ และปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษา ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณให้เป็นระบบ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม ตามกลุ่มสาระอย่างเหมาะสม

ณัฐชยาน์ สนิ่นัด (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหาร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อค้นหาแนวทางการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ รวม 8 แห่ง โดยมุ่งศึกษา ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ตามแนวคิดของ Stecrw & Poeter ใน 5 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และ ปัจจัยด้านชุมชน รวมทั้งมุ่งค้นหาแนวทางในการจัดการปัจจัยฯ โดยกระบวนการพัฒนาคุณภาพ ของเดมมิ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและประเด็น การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions)

การวิจัยเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการปัจจัย ที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการปฏิบัติในด้านผู้บริหาร มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมขวัญและ กำลังใจแก่ครูในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนปัญหาที่พบคือ ขาดการเป็นผู้นำในการบริหารหลักสูตร อย่างเป็นระบบ ด้านครูผู้สอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกคุณธรรม ปัญหาคือ ขาดการใช้ความรู้ความสามารถของตนตามวุฒิและประสบการณ์ในการ จัด กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านงบประมาณ ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอื่นในการพัฒนา หลักสูตร ปัญหาคือ การได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนในการพัฒนาหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่มีการดูแลรักษาอาคารเรียนและสถานที่ให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ ปัญหา คือ ขาดการดูแลรักษาอาคารเรียนและสถานที่ให้อยู่ในสภาพดี และด้านชุมชนมีการสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนของสถานศึกษา ปัญหา คือ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ส่วนแนวทางในการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตร โดยใช้กระบวนการพัฒนาคุณภาพของเดิมมีในแต่ละด้านมีดังนี้ ประเด็น ปัจจัยด้านผู้บริหาร ส่วนที่สำคัญในการบริหารคือ ต้องมีการวางแผนงานที่เป็นระบบและกำหนดนโยบายเป้าหมายที่ชัดเจน มีการประสานงานเครือข่ายความร่วมมือให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น มีการตรวจสอบ นิเทศการใช้หลักสูตรและนิเทศการสอนและจัดให้มีการนิเทศและติดตามผลอย่างเป็นระบบ ในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ และต้องนำผลการตรวจสอบมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนงานในการแก้ไขปัญหา ปัจจัยด้านครูผู้สอน ควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับปัจจัยด้านงบประมาณ ส่วนปัจจัยด้านงบประมาณ ควรมีระบบการบริหารงบประมาณ แผนงาน โครงการ ในช่วงระยะเวลา 1 ปีการศึกษาอย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ กำหนดทิศทางในการบริหารจัดการงบประมาณ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ต้องวางแผนการจัดภูมิทัศน์และอุปกรณ์สนามให้มีความพร้อมในการใช้ มีการตรวจสอบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เน้นความปลอดภัยเหมาะสมสำหรับเด็กและปัจจัยด้านชุมชน ต้องมีการวางแผนความร่วมมือระหว่างบุคคลในชุมชนกับโรงเรียนในการส่งเสริมงานวิชาการ จัดทำโครงสร้างการบริหารหลักสูตรในลักษณะที่คล้ายกับคณะกรรมการสถานศึกษา โดยชุมชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบุคคลในชุมชนกับโรงเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา ความร่วมมือในการบริหารหลักสูตร

ฉวีชัย ศรีศักดิ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรและจัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่ โดยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2 ส่วน คือ 1) หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านอรุโณทัย 2) หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่ และด้านแนวทางการบริหารหลักสูตร ได้จัดทำเป็นคู่มือการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประชากรที่ใช้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูวิชาการ และหัวหน้าสายชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย

พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 2 ฉบับ ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอรุโณทัย มืองค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ หลักการ ภารกิจ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน พื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระเบียบการวัดประเมินผล ส่วนหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 มืองค์ประกอบ คือ สาระการเรียนรู้ มาตรฐานตามตัวชี้วัดแบ่งเป็นด้าน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการและด้านเจตคติ เพื่อนำมาจัดทำคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ แบบบันทึกหน่วยการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยหลักสูตรทั้งสองมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติใน ระดับมาก และในการประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งสอง พบว่า มีความเหมาะสมในการ นำหลักสูตรไปใช้ในระดับมากเช่นกัน

ส่วนการจัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการสร้างคู่มือ มืองค์ประกอบ คือ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ แผนการบริหารหลักสูตรและ เครื่องมือในการบริหารหลักสูตร โดยคู่มือมีประสิทธิภาพในด้านความเหมาะสมและความเป็น ไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ได้อยู่ในระดับมาก

ศักดิ์ดา ใจตรง (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบการบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 ของโรงเรียน ต้นแบบการใช้หลักสูตรจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 4 โรงเรียน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดเรื่องดังนี้ มืองค์ประกอบสำคัญของ หลักสูตร วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา รหัสวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา กำหนดเกณฑ์จบหลักสูตรและ ระเบียบการวัดประเมินผล

2. การดำเนินการระดับชั้นเรียน มีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วย การเรียนรู้แบบย้อนกลับ

3. การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา มีการพัฒนาบุคลากร สนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

4. การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร การประกันคุณภาพภายใน การวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตร

ทรงศักดิ์ พิทักษ์มงคล (2554, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัย การบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม ศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่ม ตัวอย่างของการวิจัยคือ บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 320 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบนำตัวแปรอิสระทั้งหมดมาสร้างเป็นสมการ ถดถอย ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านการเมืองและกฎหมาย และด้านสิ่งแวดล้อม สถานศึกษา นำไปใช้ในการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการสถานศึกษา นำไปใช้ในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก

2. การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่า มีการ ดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการวางแผนการสอน ด้านการใช้สื่อและ แหล่งเรียนรู้ ด้านการนำหลักสูตรมาใช้ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการวัดผลประเมินผล ตามลำดับ

3. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านปัจจัย ภายนอกสถานศึกษา พบว่า ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านสังคมและวัฒนธรรม และ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์และทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 54.50 ด้านปัจจัยภายใน สถานศึกษา พบว่า ด้านการจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านบุคลากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการ จัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถพยากรณ์ และทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 77.20

นวพรรณ อินตะวงศ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการในทุกขั้นตอนทุกกิจกรรมของการบริหารจัดการหลักสูตร แต่ยังขาดความต่อเนื่องและเป็นระบบ ปัญหาที่สำคัญคือ การบริหารจัดการได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานล่าช้า ขาดการประสานงาน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบหลักสูตร ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง มีการประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรแต่ไม่ต่อเนื่องและไม่นำผลการประชุมไปปรับปรุงพัฒนา นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรและบทบาทหน้าที่ ส่วนด้านงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณในการผลิตสื่อการสอนไม่เพียงพอ ได้รับงบประมาณจำกัดและขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน สำหรับแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมืองควรบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้ครบทุกขั้นตอนคือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และขั้นตอนประเมินผลหลักสูตร และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยในทุกขั้นตอนมีแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษารับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน 2) สร้างความเข้าใจถึงภารกิจ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินงาน 3) คณะกรรมการดำเนินงานร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานในแต่ละด้าน 4) ให้คณะกรรมการดำเนินการตามแนวทางที่ได้วางแผนไว้ 5) ให้คณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน และ 6) นำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จึงเป็นข้อสนับสนุนที่จะนำมาประกอบการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง การจะให้หลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้วางแผนความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางการบริหารหลักสูตร ของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ มาใช้

เป็นกระบวนการบริหารหลักสูตร ซึ่งได้แก่ 1) การเตรียมการหลักสูตร 2) การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และ 3) การประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปเป็นกรอบในการจัดทำการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) ประเด็นการสนทนากลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา “แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 วิธีการวิจัย
- 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.4 การนำเสนอข้อมูล

3.1 วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบการเก็บข้อมูลขั้นต่อไป

แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย เอกสาร ตำรา งานวิจัย

ผลที่ได้รับ กรอบที่ใช้เพื่อการสืบค้นเอกสาร และการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 นำกรอบจากขั้นที่ 1 ไปศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์

แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย บุคลากรที่เกี่ยวข้อง (หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน) และเอกสารราชการของ โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน สถิติที่เป็นผลจากการบริหารหลักสูตรย้อนหลัง 3-5 ปี

ผลที่ได้รับ ข้อมูลทั้งผลดีและเป็นปัญหาที่เป็นผลจากการบริหารหลักสูตร

ขั้นที่ 3 นำผลที่ได้ที่เป็นทั้งผลดีและเป็นปัญหาที่เป็นผลจากการบริหารหลักสูตรจากขั้นที่ 2 ไปจัดทำการวิเคราะห์ (SWOT Analysis)

แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ประกอบเป็นสภาพทั้งผลดีและเป็นปัญหาที่เกิดจากการบริหารหลักสูตร

ผลที่ได้รับ ปัจจัยและเงื่อนไขที่เป็นทั้งตัวเสริมและทำลายการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นที่ 4 ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน จำนวน 10 รวมทั้งสิ้น 11 คน) และข้อคำถาม

ผลที่ได้รับ แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 สืบค้นเอกสาร รายงานการวิจัย รายงานผลการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ที่เป็นข้อมูลย้อนหลังในช่วงปี พ.ศ.2555-2557

3.2.2 การทำ SWOT Analysis

3.2.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดย

3.3.1 ข้อมูลจากการสืบค้นเอกสาร รายงานงานวิจัย รายงานการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ รายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน

3.3.3 ข้อมูลจาก SWOT Analysis ดำเนินการวิเคราะห์หาสาเหตุของความสำเร็จและปัญหาว่ามีอะไรเป็นปัจจัยและเงื่อนไขบ้าง แล้วจึงดูผลที่เชื่อมโยงกับความสำเร็จและปัญหามากที่สุดว่าเป็นปัจจัยหลัก

3.3.4 ข้อมูลจาก Focus group Discussion นำมาสังเคราะห์เพื่อสรุปประเด็นแนวทางการพัฒนาและการบริหารหลักสูตรที่เหมาะสม

3.4 การนำเสนอข้อมูล

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบบรรยาย ความตามแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ การนำเสนอการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 บทนำความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลเป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.1 ข้อมูลจากการศึกษาพัฒนาการการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กรอบประเด็นเนื้อหาที่ควรใช้ในการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ประกอบด้วย

1.1.1 กรอบเนื้อหาโดยสรุปจากการศึกษาพัฒนาการการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พบว่า ระยะเวลาที่จะมีการวางรูปแบบหลักสูตรและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้าน มีความหลากหลายความต้องการ และเปิดโอกาสให้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต หากไม่พอใจไม่ชอบก็เปลี่ยนแปลงได้ตลอด การจัดการศึกษาในยุคนี้ นับได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคลและเป็นการศึกษาตลอดชีวิตอย่างแท้จริง หากมี

จุดอ่อนในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ และโอกาสในการเรียนรู้ เนื่องจากการศึกษาเฉพาะและถ่ายทอดกันตามความพึงพอใจระหว่างศิษย์กับอาจารย์ หรือกำหนดสิทธิตามชนชั้นหรือฐานะทางสังคม ส่วนช่วงหลังเป็นการวางรูปแบบหลักสูตรและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการวางรูปแบบการศึกษาที่เป็นระบบอย่างชัดเจนในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 5 และ 6 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทำให้มุ่งเน้นความสำคัญของหลักสูตรการจัดการศึกษาในระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีส่วนช่วยในการพัฒนาและป้องกันประเทศ ยุคหลังการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานโดยมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนด รูปแบบมีความแตกต่างหลากหลาย แต่ถูกรอบงำอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียว ซึ่งกำหนดโดยบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม และใครที่ไม่อยู่ในมาตรฐานก็จะถูกจัดเป็นการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ได้รับการรับรอง การศึกษาตามบ้านหรือการศึกษาตามความต้องการสำหรับกลุ่มคนที่มีความชัดเจนในแนวทางการดำเนินชีวิตจึงถูกตัดออกไป

1.1.2 การพัฒนาและบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

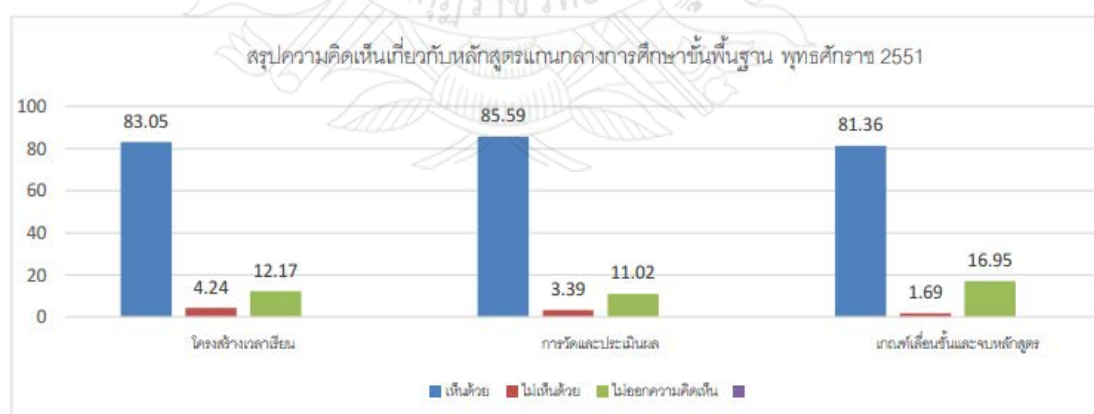
จากการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-based curriculum) ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายที่จำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเทียบเท่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน พร้อมกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรของตนเองนั้น ผลจากการติดตามและประเมินผลการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบข้อดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจ และมีแนวคิดหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน และ

กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เพื่อโรงเรียนนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

2) การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และกำหนดให้สถานศึกษา 2555 โรงเรียนเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบนำร่องในการใช้หลักสูตรแกนกลางตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 และให้โรงเรียนทั่วไปใช้หลักสูตรแกนกลางตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ต่อมาสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ศึกษาวิจัยการนำร่องการใช้หลักสูตรของโรงเรียนต้นแบบและสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้จากศึกษานิเทศก์ บุคลากรจากเขตพื้นที่การศึกษา ครู และผู้บริหารที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตรในสถานศึกษาต้นแบบ จำนวน 555 โรงเรียน (ร้อยละ 1.78 ของโรงเรียนทั้งหมด) ผลการสำรวจและปัญหาอุปสรรคด้านการนำหลักสูตรแกนกลางศึกษา พุทธศักราช 2551 ไปสู่การปฏิบัติมีปัญหาค่อนข้างมาก ชับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกที่สถานศึกษาไม่สามารถควบคุมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557 หน้า 1)

ด้านเอกสารหลักสูตร การศึกษาด้านนี้ส่วนใหญ่เน้นความเหมาะสม เป็นไปได้ และความซับซ้อนขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากความคิดเห็นโดยตัวแทนจากคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย กว่า 300 คน เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเอกสารหลักสูตรในภาพรวม (ร้อยละ 90.68) มาตรฐานตัวชี้วัด (84.75) โครงสร้างเวลาเรียน (83.05) เกณฑ์การเลื่อนชั้น (81.36)

ภาพที่ 4-1 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

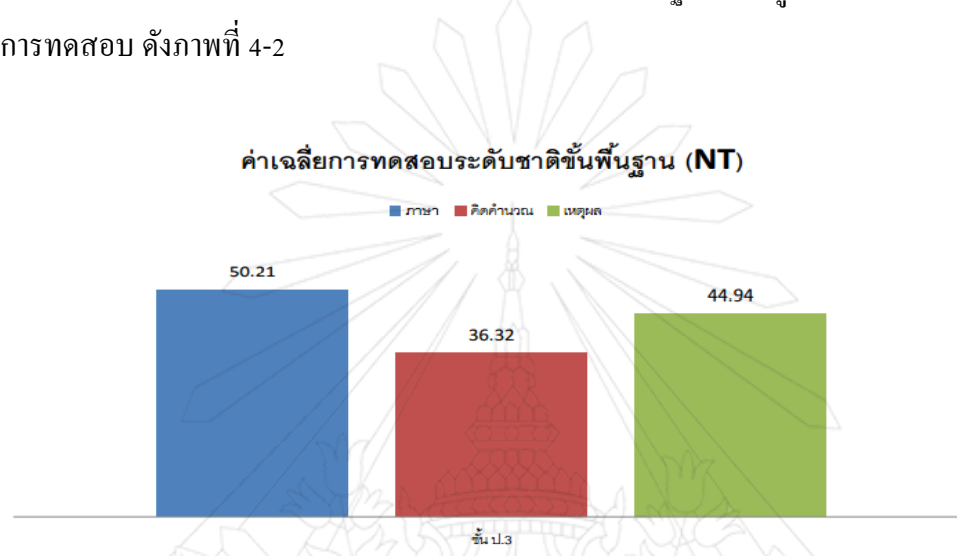
แต่ต่อมาเมื่อมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกในการนำไปสู่การปฏิบัติ พบปัญหาขององค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรแกนกลางฯ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการเขียนที่กว้างเกินไป มีจำนวนมากและยากสำหรับผู้ปฏิบัติในการนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านโครงสร้างเวลาเรียนในหลักสูตร พบว่า เวลาเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 ไม่เอื้อต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเวลาเรียนไม่สอดคล้องกับจำนวนตัวชี้วัด และขอบข่ายแต่ละชั้นปีของสมรรถนะ คุณลักษณะและทักษะกระบวนการไม่ชัดเจน ด้านมาตรฐานมีมาตรฐานการเรียนรู้มากและบางครั้งมีความซ้ำซ้อนในกลุ่มสาระ ด้านตัวชี้วัด พบในเรื่องของการออกแบบตัวชี้วัดที่บังคับรายละเอียดในเชิงเนื้อหามากเกินไป ทุกชั้นปีทำให้กลายเป็นหลักสูตรอิงเนื้อหาทำให้ครูส่วนมากใช้เวลาไปสอนตามเนื้อหา ตามตัวชี้วัดจนไม่สามารถใช้เทคนิคการสอนแบบมีส่วนร่วมได้ ด้านสื่อการเรียนรู้เน้นเนื้อหามากกว่าทักษะไม่มีการระบุสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนมากเกินไปไม่เหมาะกับวัยผู้เรียน มีการกำหนดเนื้อหาสาระมากเกินไปจนเกินความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557 หน้า 21)

ด้านการอบรมพัฒนาครู มีปัญหาทั้งในด้านข้อมูลเอกสาร วิทยากรและรูปแบบการอบรม เนื่องจากข้อมูลและเอกสารมีการปรับเปลี่ยนบ่อยและวิทยากรแกนนำสื่อสารคลาดเคลื่อนไปจากเดิมทำให้การอบรมยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในการขยายผลต่อบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนกิจกรรมการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสฝึกปฏิบัติน้อย ขาดการสะท้อนกลับผลงาน และวิทยากรขาดความชัดเจน รูปแบบของการอบรมเชิงบรรยายมากเกินไป

ด้านครูผู้สอน ซึ่งเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งปัญหาที่เป็นเรื่องของปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้โดยสถานศึกษาและปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ เริ่มจากครูขาดความรู้ความเข้าใจอันเนื่องมาจากการอบรม พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และภาระงานอื่นๆ ที่ครูต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก การขาดแคลนครู และขาดการนิเทศ

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตร คือ ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน จากข้อมูลรายงานผลการทดสอบระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สอดคล้องกับผลการประเมินการสอบ

ทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ทั้งนี้เป็นเพราะทักษะของผู้เรียนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ยกเว้นทักษะทางภาษา ค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 เพียงเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าความสามารถและทักษะของนักเรียนไม่ว่าจะดำเนินการทดสอบโดยหน่วยงานทดสอบระดับชาติหรือทดสอบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังอยู่ในระดับต่ำเกือบทุกด้านที่มีการทดสอบ ดังภาพที่ 4-2

ภาพที่ 4-2 ค่าเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (NT)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) การจัดการศึกษาขององค์กรส่วนท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553, หน้า ข) ได้มีการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของเทศบาล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของเทศบาลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

คุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดเทศบาลทั้งระดับการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา มีชมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.2-99.5) ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานเกือบทุกมาตรฐาน โดยสถานศึกษาส่วนน้อย (ร้อยละ 46.2) ที่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความพร้อมด้านเศรษฐกิจ มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลางหรือค่อนข้างต่ำ บางส่วนยังอ่านและเขียนไม่คล่อง แต่ผู้เรียนก็ยังมีขีดความสามารถด้านอื่นๆ เช่น ด้านกีฬาและดนตรี ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งได้พัฒนาผู้เรียนให้มีความโดดเด่นในด้านกีฬา ดนตรีและศิลปะ รวมทั้งปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องมารยาท

ในการพูดและการไหว้ การเคารพต่อผู้ใหญ่และการมีจิตอาสา จิตสาธารณะ แต่ก็ยังให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถด้านวิชาการด้วย

คุณภาพครู ผู้บริหารและกระบวนการจัดการศึกษา ครูในสถานศึกษาทั้งระดับปฐมวัยและระดับประถม-มัธยมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.9-98.6) มีคุณภาพได้มาตรฐาน คือ มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ มีเพียงพอและมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารและกระบวนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับปฐมวัยและระดับประถม มัธยมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.5-96.9) มีคุณภาพได้มาตรฐาน คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการจัดองค์กร มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งกิจกรรมเชิงวิชาการและกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพและจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียน การดูแลป้องกันความปลอดภัยและการรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาฝึกอบรม

การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น เทศบาลที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นโดยมีการหาความจำเป็นด้านการจัดการศึกษา การจัดทำแผนงานตามความต้องการและหาความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การทำประชาคมหรือการจัดเวทีประชาคม การใช้แบบสอบถาม การประชุมของคณะกรรมการสถานศึกษา และการเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยเทศบาลและสถานศึกษานำข้อมูลความต้องการมาเพื่อจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน จัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และจัดกิจกรรมเสริมความต้องการของผู้เรียน สิ่งที่เทศบาลและสถานศึกษาบางแห่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนได้ คือยังไม่สามารถขยายการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษา ในบางพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการด้านบุคลากรสายอาชีพ อย่างไรก็ตามผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ก็มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของเทศบาล

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ในระดับมากถึงมากที่สุด 8 เรื่อง คือ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ระดมทรัพยากร ทางการศึกษา จัดทำแผนของสถานศึกษา นิเทศติดตามการดำเนินงานการจัดการศึกษา จัดหา สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาบุคลากร โดยเข้ามามีส่วนร่วม ในหลายลักษณะ เช่น การเข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมรับฟังการชี้แจงการดำเนินงานของสถานศึกษา การเข้าร่วมจัดกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ของโรงเรียน โดยร่วมสนับสนุนงบประมาณ ร่วมประชุมวางแผนจัดกิจกรรมและร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม รวมทั้งการจัดตั้งชมรมเครือข่าย ผู้ปกครอง แต่ยังคงพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาในบางแห่งยังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่มากนัก รวมทั้งชุมชนในบางพื้นที่ยังถือว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียน

ความเสมอภาคในการจัดการศึกษาของเทศบาล เทศบาลและสถานศึกษา จัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาค ในระดับมากที่สุดในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง การจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และการจัดสรรสื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ส่วนการจัดสื่อ อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้น ยังพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้โอกาสทุกคนได้เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นเด็ก ที่ยากจน เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ รวมทั้งเด็กต่างด้าว สนับสนุนในด้านอื่นๆ เพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กทุกคนนอกเหนือจากสิ่งที่ได้รับจากนโยบายเรียนฟรีของรัฐแล้ว จัดการศึกษา ตามความพร้อมของเด็ก เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้พัฒนาตนตามความพร้อมและศักยภาพของแต่ละคน และให้โอกาสเด็กได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพ โดยสรรหาครูที่มีคุณภาพในการจัด การเรียนการสอน

จากการศึกษาการพัฒนาและบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้ หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาและการบริหารหลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้อง อาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจน ตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร การบริหารหลักสูตรในปัจจุบันต้องมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและ สถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง

1.2 ข้อมูลสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555-2557

จากการศึกษาเอกสารหลักฐาน แผนพัฒนาการศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี (SAR) ปีการศึกษา 2555-2557 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2555-2557 ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ สามารถสรุปได้ดังนี้

โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ก่อตั้งจากแนวคิดของ นายสุชาติ บัวคำ และประชาชนในชุมชน ที่เล็งเห็นสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอน ต้องการพัฒนาส่งเสริมการศึกษาให้มีคุณภาพและให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนยากจน เป็นโรงเรียนภายใต้การดำเนินงานของเทศบาลตำบลไชยปราการ ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท ตำบลปงคำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนที่เปิดสอน โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ได้เริ่มเปิดทำการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2551 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 แรกเริ่มมีการเปิดสอนใน 1 ชั้นเรียน ได้แก่ ชั้นอนุบาล 1 และในปีการศึกษา 2554 ได้มีการเปิดสอนชั้นประถมศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ถือเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งภายใต้หลักคิดของการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพแก่เด็กและนักเรียนในพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามคำขวัญของโรงเรียนที่ว่า “กายใจสมบูรณ์ เพิ่มพูนความรู้ เชิดชูคุณธรรม”

นโยบายของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ที่ถือเป็นพันธกิจ ได้แก่ 1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน 2) ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ 3) สนับสนุนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน พัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมและพัฒนาร่วมกันจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 5) ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 6) ส่งเสริมความภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น

เป้าหมายของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ มีดังนี้

1) มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งส่งเสริมสุขภาพนักเรียนและเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน

2) มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดหาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา พัฒนาและส่งเสริมครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมส่งเสริมและพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

3) มีการพัฒนาความพร้อมของสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ โดยจัดหาและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้

4) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชนในการจัดการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครอง

5) มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น และจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6) มีการส่งเสริมความภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น โดยการส่งเสริมให้สังคมท้องถิ่น มีความเข้มแข็งและส่งเสริมการรักท้องถิ่น

ตารางที่ 4-1 แสดงตารางเปรียบเทียบ จำนวนนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา

ปีการศึกษา	2555			2556			2557		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	19	23	42	31	15	46	20	29	49
ประถมศึกษาปีที่ 2	18	27	45	19	23	42	31	15	46
ประถมศึกษาปีที่ 3	-	-	-	18	27	45	19	23	42
ประถมศึกษาปีที่ 4	-	-	-	-	-	-	18	27	45
รวมทั้งสิ้น	37	50	87	68	65	133	88	84	182

ที่มา : รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2555-2557 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

จากตารางที่ 4-1 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ เปิดทำการสอนระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนระดับชั้นละ 2 ห้องเรียน การรับนักเรียนเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อเข้าศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะรับเด็กจากระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ แต่ นักเรียนที่ไม่ได้เรียนในระดับอนุบาล โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการนั้น ต้องอยู่ในเขตพื้นที่ บริการของเทศบาลตำบลไชยปราการ โดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ ซึ่งในแต่ละปี โรงเรียนได้กำหนดรับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นไม่เกิน 50 คนเท่านั้น เนื่องจากห้องเรียนที่มีจำกัด ในการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 4-2 แสดงตารางเปรียบเทียบ ข้อมูลครูและบุคลากร จำแนกตามตำแหน่งและเพศ ปีการศึกษา 2555-2557

ตำแหน่ง	2555			2556			2557		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ข้าราชการครู									
ผู้อำนวยการ	-	-	-	-	1	1	-	1	1
รองผู้อำนวยการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ครู คศ.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ครู คศ.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ครู คศ.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ครู คศ.1	-	-	-	-	3	3	-	6	6
ครูผู้ช่วย	-	9	9	-	6	6	-	3	3
บุคลากรอื่นๆ									
ผู้ช่วยครู	2	3	5	3	3	6	3	5	8
รวมทั้งสิ้น	2	15	17	3	17	20	3	17	22

ที่มา : รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2555-2557 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

จากตารางที่ 4-2 ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนจะมีครูประจำชั้นคนเดิมซึ่งจะติดตามพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง รู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี เอาใจใส่นักเรียนแต่ละคนในทุกด้าน รวมถึงพฤติกรรม ทัศนคติ และการอยู่ร่วมกัน ครูผู้สอนจบปริญญาตรีทุกคน ซึ่งในปีการศึกษา 2555-2557 มีครูสอนตรงเอกร้อยละ 88.24 จากจำนวนครูทั้งหมด 17 คน ในระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ เป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบอ้างอิงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มสาระ 1 กิจกรรม ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนเทศบาล ๑ ไชยปราการ จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาล ๑ ไชยปราการ ได้จัดทำหลักสูตรโรงเรียนของตนเองขึ้น โดยใช้กรอบมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 การบริหารจัดการหลักสูตรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ปัจจัยสำคัญเกิดการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน คณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองในมีส่วนร่วมการบริหารจัดการหลักสูตร ที่ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ และได้กำหนดโครงสร้างของรายวิชาและกิจกรรมในหลักสูตรเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

แนวคิดในการบริหารหลักสูตรของ โรงเรียนเทศบาล ๑ ไชยปราการ คือ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และปฏิบัติการร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่าย และใช้กระบวนการ PDCA เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายวิชาการ ครูประจำชั้น ครูผู้สอนในรายวิชาต่างๆ และผู้ปกครอง การบริหารจัดการหลักสูตรของ โรงเรียนมาจากการพูดคุย แลกเปลี่ยนและจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

โรงเรียนมุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมเสริมที่ตนถนัด โดยยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นสำคัญ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ที่เสริมเข้าไป นอกจากนี้ยังมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้

การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของ โรงเรียนเทศบาล ๑ ไชยปราการ เป็นไปตามแนวทางที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

การบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพนั้น การพัฒนาครูถือเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานต่างๆ ของ โรงเรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ โรงเรียนมีแนวทางในการพัฒนาครู ทั้งในด้านวิชาการ การวิจัยและการพัฒนา

ความสามารถในการสร้างสื่อ หรือการส่งครูเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนาในเรื่องที่สนใจหรือเกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ตารางที่ 4-3 แสดงการเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษา อบรมของครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2555-2557

กลุ่มสาระการเรียนรู้	2555			2556			2557		
	จำนวน	ไม่ถึง	40	จำนวน	ไม่ถึง	40	จำนวน	ไม่ถึง	40
	บุคลากรทั้งหมด	ชั่วโมง	ชั่วโมงขึ้นไป	บุคลากรทั้งหมด	ชั่วโมง	ชั่วโมงขึ้นไป	บุคลากรทั้งหมด	ชั่วโมง	ชั่วโมงขึ้นไป
ฝ่ายบริหาร	-	-	-	1	-	1	1	-	1
ปฐมวัย	6	6	-	6	6	-	6	6	-
ภาษาไทย	1	1	-	1	1	-	2	2	-
วิทยาศาสตร์	1	1	-	1	1	-	1	1	-
คณิตศาสตร์	1	1	-	1	1	-	2	2	-
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	-	-	-	-	-	-	1	1	-
สุขศึกษาและพลศึกษา	-	-	-	1	1	-	1	1	-
ศิลปะ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาษาต่างประเทศ	-	-	-	-	-	-	1	1	-
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1	1	-	1	1	-	1	1	-
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	-	-	-	-	-	-	1	1	-
รวม	9	9	-	12	11	1	17	16	1

ที่มา : รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2555-2557 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

จากตารางที่ 4-3 แสดงการเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษา อบรมของครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2555-2557 พบว่า ครูไม่ได้รับการพัฒนาตนเอง ผนวกกับสภาพความพร้อมของสถานศึกษาในด้านงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีอยู่จำกัด ทำให้ครูไม่สามารถนำทักษะความรู้มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบและจัดกิจกรรมการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายได้

ด้านกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรทุกปีแต่ยังขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีม กล่าวคือ ยังไม่ค่อยร่วมกันปรึกษาหารือ หรือเขียนแผนรายหน่วย รายคาบร่วมกันเท่าที่ควร ทำให้พบปัญหา ว่ามีเนื้อหาที่ซ้ำกันในแต่ละระดับชั้น การวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนผลการประเมินของนักเรียนบางคนไม่สอดคล้องกับคุณภาพที่เกิดขึ้นจริง เช่นนักเรียน บางคนคุณภาพที่ประเมินออกมาอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยมแต่ในสภาพจริงแล้วอ่านไม่คล่อง เป็นต้น

ด้านกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม พบว่า มีการวางแผนการสอนแต่เนื่องจากมีกิจกรรมเข้ามาแทรกเวลาเรียนประกอบกับ ครู มีภาระงานด้านเอกสารต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นทำให้เบียดเบียนเวลาสอน สอนได้ไม่เต็มที่ และในบางวิชาสอนไม่ทันตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ บางวิชามีคาบเรียนตรงกับวันหยุดราชการหลายครั้ง ทำให้นักเรียนไม่ค่อยได้เรียน และยังพบว่าในการจัดการเรียนการสอนวิชาเดียวกันแต่ครูไม่ได้มีการวางแผนการสอนร่วมกันทำให้นักเรียนในแต่ละห้องเรียนเกิดความสับสนและได้เรียนรู้ไม่เหมือนกัน ครูมีการควบคุมและจัดการชั้นเรียนได้ดี ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูมีวิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายหรือให้นักเรียนเข้าใจได้มากขึ้น ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของครูนั้นพบว่าครูประยุกต์ใช้สื่อด้าน ICT มากขึ้น ซึ่งในการเลือกใช้ สื่อ ICT นั้นควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพหรือบริบทเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ และส่วนใหญ่มักพบว่าครูมีทักษะ ความสามารถและความรู้ ในเนื้อหาวิชานั้นๆ แต่ยังขาดทักษะในการสร้างสื่อ ICT จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ การออกข้อสอบกลางภาค ปลายภาค บางรายวิชายังพบข้อผิดพลาด การจัดกิจกรรม/งาน/โครงการ บางกิจกรรมซ้ำซ้อนกัน นักเรียนยังมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเรียนน้อย การใช้สื่อการเรียนการสอนยังไม่หลากหลาย บางวิชามีสื่อแต่ไม่ค่อยได้ใช้

ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2555-2557 ที่ผ่านมา พบว่าในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนมีทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในแต่ละด้าน และยังมีบางรายวิชาที่ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร และยังพบอุปสรรคหรือปัญหา ข้อบกพร่องบางประการ ในการนำหลักสูตรไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนมีสุขภาพอนามัยดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ด้านการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนบางส่วน

ไม่ค่อยมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเท่าที่ควร เพราะคิดว่าอย่างไรเสียตนก็ต้องผ่านเรียนต่อไปในระดับชั้นต่อไป โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะไม่กระตือรือร้นในการเรียน

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ร้อยละของนักเรียนที่ได้ระดับดี (3) ขึ้นไป ปีการศึกษา 2555–2557 จำนวนรายกลุ่มสาระการเรียนรู้

ปีการศึกษา	กลุ่มสาระการเรียนรู้								เฉลี่ย
	ไทย	คณิต	วิทย์	สังคม	อังกฤษ	สุขศึกษา	ศิลปะ	การงาน	
2555	36.79	52.77	68.35	48.39	34.75	96.88	51.47	55.81	61.70
2556	37.55	53.05	48.71	42.50	76.51	66.35	50.77	70.02	60.99
2557	42.89	54.85	34.43	51.67	74.33	99.46	53.26	77.53	67.51
เฉลี่ย	39.08	53.56	50.50	47.52	61.86	87.56	51.83	67.79	

ที่มา : รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2555-2557 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

จากตารางที่ 4-4 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ร้อยละของนักเรียนที่ได้ระดับดี (3) ขึ้นไป ปีการศึกษา 2555-2557 โดยรวมทุกระดับชั้นมีค่าเฉลี่ยเกินร้อยละ 50 เมื่อจำแนกตามระดับปีการศึกษา พบว่า ปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ 67.51 รองลงมาคือ ปีการศึกษา 2555 ร้อยละ 61.70 และปีการศึกษา 2556 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ ร้อยละ 60.99 เมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระพบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยเกินร้อยละ 50 ได้แก่ สุขศึกษา (87.56) งานอาชีพและเทคโนโลยี (67.79) ภาษาอังกฤษ (61.86) คณิตศาสตร์ (53.56) ศิลปะ (51.83) และวิทย์ (50.50) ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นแกนหลัก คือ ภาษาไทย และสังคมศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมไม่เกินร้อยละ 50 โดยเฉพาะค่าเฉลี่ยรวมภาษาไทย อยู่ในระดับต่ำมาก คือ ร้อยละ 39.08 และร้อยละ 47.52 ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นที่นักเรียนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้น สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนไม่สามารถนำผู้เรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ได้ ดังนั้นเมื่อนักเรียนไม่สามารถผ่านเกณฑ์ดังกล่าว ก็แสดงว่าไม่บรรลุตามเป้าหมายหรือเจตนารมณ์หลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพบริบททั่วไป ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพบริบททั่วไป โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT) ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2555-2557 สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)

1. ตามนโยบายนายกเทศบาลมนตรีตำบลไชยปราการ มีการรับนักเรียนในเขตเทศบาลตำบลไชยปราการที่มีฐานะยากจน และบางหมู่บ้านมีระยะทางไกลจากโรงเรียน จึงมีรถรับส่งนักเรียนฟรี เป็นที่พอใจของผู้ปกครองในการลงค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
2. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระบบการศึกษาตามนโยบายเรียนฟรีของรัฐบาล เพราะไม่มีค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าเทอม และค่าอาหารกลางวันฟรี ได้รับการสนับสนุนค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่าหนังสือเรียน รวมถึงได้รับการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ครูมีวุฒิการศึกษาสอนตรงตามวิชาเอก-โท
4. ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีความขยัน มีระเบียบวินัย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองให้ความรักความเมตตาแก่ศิษย์ทุกคนอย่างเสมอภาค
5. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
6. ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี

จุดอ่อน (Weakness)

1. ผู้บริหารขาดการวางแผนงานที่เป็นระบบ ไม่มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจน
2. การนิเทศการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นระบบ
3. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจน้อย
4. ขาดการส่งเสริมให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมในการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. การศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรยังไม่มี
7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน
8. งบประมาณที่โรงเรียนสนับสนุนการผลิตสื่อไม่เพียงพอ

9. การพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนยังไม่มี
10. การวางแผนการบริหารงบประมาณ แผนงาน โครงการในแต่ละปีการศึกษา
ไม่ชัดเจน
11. ไม่มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน ชุมชนและ
ผู้ปกครอง
12. ไม่มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบการดำเนินงานการใช้จ่าย
งบประมาณ รายละเอียดการใช้งบประมาณและผลที่ได้รับ
13. ขาดการตรวจสอบผลการปฏิบัติการ การกำหนดกรอบในการจัดสรรและระดม
งบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารหลักสูตร
14. อาคารเรียน สนามเด็กเล่น บริเวณมุมการเรียนรู้ มีอยู่อย่างจำกัดในการจัดการเรียน
การสอน

โอกาส (Opportunities)

1. ชุมชนและผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุน โรงเรียนจัดทำกิจกรรม
ต่างๆ
2. ชุมชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธใช้หลักศาสนายึดเหนี่ยวจิตใจ
3. ผู้ปกครอง มีทัศนคติที่ดี และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. โรงเรียนได้น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการ
พัฒนาโรงเรียน

อุปสรรค (Threat)

1. การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้ปกครองเพื่อให้เกิดสิทธิ์เข้าเรียนในเขตพื้นที่บริการ
มากกว่าจำนวนที่โรงเรียนจะรับ
2. สถาบันครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนการอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่งผลให้นักเรียน
ขาดความรับผิดชอบ และความกระตือรือร้น
3. ชุมชนรอบโรงเรียนให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาพัฒนาคุณภาพการศึกษาน้อย
4. ปัญหาทางสังคมมีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน
5. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจส่งผลของผู้ปกครองส่งผลกระทบต่อการศึกษาของ
นักเรียน
6. นโยบายการจัดสรรงบประมาณรายหัวของรัฐบาลไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ
ภายในโรงเรียน

7. ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรมีน้อย
8. ชุมชนทุกฝ่ายไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการดำเนินการบริหารหลักสูตร

1.4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน และครูผู้สอน 2 คน รวมทั้งหมด 11 คน ผลการสัมภาษณ์พบข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น ในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** (การวางแผนการใช้หลักสูตร) พบว่า โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ มีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยึดหลักการและแนวคิดสำคัญ คือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรประชุมวางแผน กำหนดขั้นตอนการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้จริง มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบหลักสูตร แต่มีปัญหาการดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ล่าช้า ขาดการประสานงานกับทุกภาคส่วน และชุมชนไม่มี ส่วนร่วมในการตรวจสอบหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรของโรงเรียนมีการประชุมการใช้หลักสูตรสำหรับครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ไม่ได้มีการประชุมชี้แจงแก่ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในพื้นที่ ในการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน โรงเรียนมีการสำรวจความถนัดและความต้องการสอนของครู มีการสำรวจวุฒิการศึกษาของครู แต่ขาดการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแก่ครู ทำให้ครูขาดความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตร จึงไม่มีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนมีการนิเทศการสอนจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้นิเทศ แต่ผู้บริหารและครูผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการสอน ทำให้ครูไม่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารขาดความชำนาญด้านวิชาการทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการหลักสูตร โรงเรียนมีการสำรวจข้อมูลความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ของครู มีการสนับสนุนงบประมาณในการทำสื่อการสอนแก่ครู แต่ปัญหาที่พบ ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน และงบประมาณที่สถานศึกษาสนับสนุนไม่เพียงพอ เพราะสื่อบางชนิดต้นทุนการผลิตสูง โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ระดับชั้นประถมศึกษา มีอาคารเรียน 1 หลัง 4 ชั้น 12 ห้องเรียน ตั้งอยู่บนพื้นที่เทศบาลตำบลไชยปราการ ไม่มีรั้วบริเวณรอบโรงเรียน บุคคลภายนอกสามารถเข้าออกได้ บริเวณอาคารเรียน มีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจ

พอเพียง ได้อาคารเรียนเป็นโรงอาหารสำหรับนักเรียนและครู บนอาคารเรียนมีห้องเรียน 8 ห้อง ห้องธุรการ 1 ห้อง ห้องพิเศษ คือ ห้องสมุด 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง ใน 1 วัน นักเรียนจะมีเวลาพัก 1 ชั่วโมงหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ ทำให้นักเรียนไม่มีเวลาใช้ห้องสมุด ได้อย่างเต็มศักยภาพ โรงเรียนมีการจัดทำโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกปี โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีจำกัดและต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน โรงเรียนมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้อะไรให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา และโรงเรียนกำหนดให้ครูส่งแผนการเรียนรู้ก่อนทำการสอนอย่างน้อย 1 สัปดาห์ แต่ปัญหาที่พบ ครูส่งแผนการเรียนรู้ไม่ทันตามกำหนดเวลา ขาดความรู้ความเข้าใจความชำนาญในการเขียนแผนการเรียนรู้ และโรงเรียนไม่มีการประเมินแผนการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้แผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ในการตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ รับนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีการรับนักเรียนเฉพาะที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลไชยปราการเท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด 20 หมู่บ้าน ในการเข้าเรียนโรงเรียนจะมีการตรวจเอกสารหลักฐานของผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา มีการทำทะเบียนประวัติผู้เรียนทุกคน และมีการบันทึกข้อมูลของผู้เรียนทุกคนลงในระบบสารสนเทศ (SIS) แต่ปัญหาที่พบ โรงเรียนไม่มีการสอบคัดเลือกรู้ความสามารถเข้าเรียนต่อทำให้นักเรียนบางส่วนไม่มีความพร้อมด้านพื้นฐานความรู้เดิม การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม โรงเรียนมีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้ครูได้พบปะสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอน แต่โรงเรียนไม่มีการประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรใหม่กับผู้ปกครองและชุมชนทำให้ผู้ปกครองและชุมชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรแต่ละสาระการเรียนรู้ แต่ปัญหาที่พบ ครูความรู้ความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในโครงสร้างการบริหารงาน โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร

สรุปสภาพปัญหาขั้นเตรียมการ (การวางแผนการใช้หลักสูตร) พบว่า การวางแผนในการดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ล่าช้า และขาดการประสานงานกับทุกภาคส่วน ทำให้ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบหลักสูตร โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตรไปยังชุมชนทราบเฉพาะกลุ่ม ขาดความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรทำให้ไม่มีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารและครูผู้นิเทศหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ผู้บริหารขาดความชำนาญด้านวิชาการ ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการผลิตสื่อ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำกัดและล่าช้า

ไม่ตรงกำหนดทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานตามโครงการ นักเรียนมีเวลาในการใช้ห้องสมุดน้อย ครูส่งแผนการเรียนรู้ไม่ทันตามกำหนดเวลา ขาดความรู้ความเข้าใจความชำนาญในการเขียนแผนการเรียนรู้ และโรงเรียนไม่มีการประเมินแผนการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้แผนการเรียนรู้ นักเรียนบางส่วนไม่มีความพร้อมด้านพื้นฐานความรู้เดิม โครงสร้างการบริหารงานที่ไม่เป็นระบบ ทำให้ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ไม่มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจ

2. ขั้นตอนการเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแต่ไม่ต่อเนื่อง โรงเรียนไม่นำผลการประชุมไปปรับปรุงพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนไม่มีโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เพื่อชี้แจงรายละเอียดวิชา วัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมด้านบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนก่อนเข้าศึกษา โรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการจัดทำคู่มือครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดครูเข้าสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร มีการประชุมครูเพื่อร่วมกันวางแผนดำเนินการจัดตารางสอน โรงเรียนมีการสำรวจความถนัดความต้องการในการสอนของครู มีการจัดเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ลักษณะงาน โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แต่พบปัญหา สถานที่ไม่เพียงพอกับการจัดการเรียนการสอน และนักเรียนไม่ดูแลรักษาอุปกรณ์ สื่อการสอนของใช้ สื่อบางอย่างชำรุดเสียหายใช้การไม่ได้

สรุปสภาพปัญหาขั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง และโรงเรียนไม่นำผลการประชุมไปปรับปรุงพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนไม่มีโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมด้านบทบาทหน้าที่ของนักเรียนก่อนเข้าศึกษา โรงเรียนมีอาคารสถานที่ไม่เพียงพอกับการจัดการเรียนการสอนและนักเรียนไม่ดูแลรักษาอุปกรณ์ สื่อการสอนของใช้

3. ขั้นการประเมินผลหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนมีการประเมินพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการทดสอบนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร แต่ปัญหาที่พบ ครูผู้สอนไม่ได้ประเมินนักเรียนตามสภาพจริง โรงเรียนไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนานักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร

สรุปสภาพปัญหาขึ้นการประเมินผลหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้ประเมินนักเรียนตามสภาพจริง โรงเรียนไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนานักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการการสอนตามหลักสูตร

ตอนที่ 2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จากการศึกษาเอกสารหลักฐาน การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ.2555-2557 จากการสัมภาษณ์ โดยอาศัยหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร พบว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. **ปัจจัยด้านผู้บริหาร** เงื่อนไขที่พบ ผู้บริหารขาดความชำนาญด้านวิชาการ ทำให้การวางแผนในการดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ล่าช้าและไม่เป็นระบบ การกำหนดโครงสร้างและการบริหารจัดการงานที่ไม่ชัดเจน มีการประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง ขาดการส่งเสริมให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและการนิเทศ กำกับ ติดตามไม่ต่อเนื่อง

2. **ปัจจัยด้านครูผู้สอน** เงื่อนไขที่พบ ครูขาดความเข้าใจเนื้อหาหลักสูตรจึงไม่มีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ ขาดเทคนิคและทักษะในการผลิตสื่อการสอนและสื่อที่ผลิตนั้นใช้ไม่เต็มศักยภาพทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากสื่อไม่คุ้มค่า ครูไม่ได้นำแนวทางการจัดการเรียนการสอนในคู่มือครูตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปใช้ ครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมในการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตร

3. **ปัจจัยด้านงบประมาณ** เงื่อนไขที่พบ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำกัด ทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การสนับสนุนงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

4. **ปัจจัยด้านอาคารสถานที่** เงื่อนไขที่พบ แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อาคารเรียน สนามเด็กเล่น บริเวณมุมการเรียนรู้ มีอยู่อย่างจำกัดในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีรั้วและบริเวณโรงเรียน

5. **ปัจจัยด้านชุมชน** เงื่อนไขที่พบ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการร่วมทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชน หลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้รับการประเมินอย่าง

ต่อเนื่อง ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ในการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดทำประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจัดทำ Focus group discussion

การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาระหว่าง ผู้วิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยมีผู้ดำเนินการสนทนาเป็นผู้จุดประเด็นการสนทนา เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นของการสนทนาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง การสนทนากลุ่มเป็นการให้ผู้ร่วมสนทนาได้พูดแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ผู้ร่วมสนทนาจะมีการอภิปรายในประเด็นต่างๆ ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา การอภิปรายกลุ่มเหมาะที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องที่ต้องมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกการประชุมการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

เปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวคิด วางแผนและออกแบบหลักสูตรมากขึ้น มีการพัฒนาผู้บริหารและครูใหม่ภาวะผู้นำทางวิชาการและมีสมรรถนะในด้านการพัฒนาและบริหารหลักสูตร เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบและร่างหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาของตนเอง จัดหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เอื้อต่อผู้เรียน ได้เรียนตามความพร้อมและความสนใจโดยมีครูทำหน้าที่สนับสนุนการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสามารถพัฒนาและใช้งานระบบสารสนเทศในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่าการสนับสนุนเพียงอุปกรณ์ การที่ครูและนักเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอนที่สร้างสรรค์ มีความหลากหลาย และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มีการจัดทำกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียนให้ชัดเจน มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค มีคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ และมีแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Backward Design

3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

ผู้บริหารและครูควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีเทคนิควิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้วางแผนดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โรงเรียนควรร่วมกันวางแผนให้ครูสามารถแนะแนวผู้เรียนในด้านความสามารถทางการเรียน และร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ จุดเน้น เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมและดำเนินการให้มีการระดับทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่าต่อการศึกษาในทุกด้าน จัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

ควรมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้การประเมินภายนอกจากหน่วยงานต้นสังกัดมีความสมบูรณ์ที่สุด และมีการรายงานผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

การดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินหลักสูตร โดยดำเนินงานผ่านการประชุม คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ และการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีการทดลองปรับใช้

6. การสรุปผลการดำเนินงานและการรายงาน มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้
ควรมีการรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องและชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการรายงาน
ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษา

7. การประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม
ดังนี้

ควรมีการนำข้อมูลและปัญหาหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา และมีการจัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพตามหลักสูตรควบคู่กับแผนพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

จากแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผล
ต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนจะพัฒนาการบริหารหลักสูตรให้
ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนและออกแบบหลักสูตร
ที่เหมาะสมกับสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรที่นำเสนอ เป็นเพียงแนวทางที่
สามารถเลือกตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา โดยการพัฒนาครู การกำกับติดตาม และ
ประเมินหลักสูตร ยังเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงความสำเร็จ แนวทางทุกแนวไม่ใช่หลักการตายตัว ผู้ที่
นำไปใช้ต้องรู้จักการประเมินเพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพ ปัญหา หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การบริหารหลักสูตร และจะให้การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ด้วยการศึกษารายเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มเป้าหมาย 11 คน สรุปผลดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

จากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร การสัมภาษณ์และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น ในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** (การวางแผนการใช้หลักสูตร) พบว่า โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ มีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยึดหลักการและแนวคิดสำคัญ คือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรประชุมวางแผน กำหนดขั้นตอนการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้จริง มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรของโรงเรียนมีการประชุมการใช้หลักสูตรสำหรับครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมีการสำรวจความถนัดและความต้องการสอนของครู มีการสำรวจวุฒิการศึกษาของครู โรงเรียนมีการนิเทศการสอนจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้นิเทศ โรงเรียนมีการสำรวจข้อมูลความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ของครู มีการสนับสนุนงบประมาณในการทำสื่อการสอนแก่ครู โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ระดับชั้นประถมศึกษา มีอาคารเรียน 1 หลัง 4 ชั้น 12 ห้องเรียน ตั้งอยู่บนพื้นที่เทศบาลตำบลไชยปราการ บริเวณอาคารเรียน มีแหล่งเรียนรู้

เศรษฐกิจพอเพียง ได้อาคารเรียนเป็นโรงอาหารสำหรับนักเรียนและครู บนอาคารเรียนมีห้องเรียน 8 ห้อง ห้องธุรการ 1 ห้อง ห้องพิเศษ คือ ห้องสมุด 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง ใน 1 วันนักเรียนจะมีเวลาพัก 1 ชั่วโมงหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ โรงเรียนมีการจัดทำโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกปี โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้และให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา และโรงเรียนกำหนดให้ครูส่งแผนการเรียนรู้ก่อนทำการสอนอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ในการตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 ไซยปรการรับนักเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีการรับนักเรียนเฉพาะที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลไซยปรการเท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด 20 หมู่บ้าน ในการเข้าเรียน โรงเรียนจะมีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานของผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา มีการทำทะเบียนประวัติผู้เรียนทุกคน และมีการบันทึกข้อมูลของผู้เรียนทุกคนลงในระบบสารสนเทศ (SIS) การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม โรงเรียนมีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้ครูได้พบปะสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรแต่ละสาระการเรียนรู้ ปัญหาขึ้นเตรียมการ พบว่า การวางแผนในการดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ล่าช้า และขาดการประสานงานกับทุกภาคส่วน ทำให้ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบหลักสูตร โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตรไปยังชุมชนทราบเฉพาะกลุ่มครูขาดความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรทำให้ไม่มีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารและครูผู้นิเทศหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ผู้บริหารขาดความชำนาญด้านวิชาการ ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการผลิตสื่อ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำกัดและล่าช้าไม่ตรงกำหนดทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานตามโครงการ นักเรียนมีเวลาในการใช้ห้องสมุดน้อย ครูส่งแผนการเรียนรู้ไม่ทันตามกำหนดเวลา ขาดความรู้ความเข้าใจความชำนาญในการเขียนแผนการเรียนรู้ และโรงเรียนไม่มีการประเมินแผนการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้แผนการเรียนรู้ นักเรียนบางส่วนไม่มีความพร้อมด้านพื้นฐานความรู้เดิม โครงสร้างการบริหารงานที่ไม่เป็นระบบ ทำให้ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ไม่มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจ

2. **ขั้นตอนการเกี่ยวกับหลักสูตร** พบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการจัดทำคู่มือครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดครูเข้าสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร มีการประชุมครูเพื่อร่วมกันวางแผนดำเนินการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนมีการสำรวจความถนัดความต้องการในการสอนของครู มีการจัดเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ลักษณะงาน โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ปัญหาขึ้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง และโรงเรียนไม่นำผลการประชุมไปปรับปรุงพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนไม่มีโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมด้านบทบาทหน้าที่ของนักเรียนก่อนเข้าศึกษา โรงเรียนมีอาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและนักเรียนไม่ดูแลรักษาอุปกรณ์ สื่อการสอนของใช้

3. ขั้นการประเมินผลหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนมีการประเมินพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการทดสอบนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร แต่ปัญหาที่พบ ครูผู้สอนไม่ได้ประเมินนักเรียนตามสภาพจริง โรงเรียนไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนานักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้าน

พบว่า ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารขาดความชำนาญด้านวิชาการ ทำให้การวางแผนในการดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ล่าช้าและไม่เป็นระบบ การกำหนดโครงสร้างและการบริหารจัดการงานที่ไม่ชัดเจน มีการประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง ขาดการส่งเสริมให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและการนิเทศ กำกับติดตามไม่ต่อเนื่อง

พบว่า ด้านครูผู้สอน ครูขาดความเข้าใจเนื้อหาหลักสูตรจึงไม่มีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ ขาดเทคนิคและทักษะในการผลิตสื่อการสอนและสื่อที่ผลิตนั้นใช้ไม่เต็มศักยภาพทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากสื่อไม่คุ้มค่า ครูไม่ได้้นำแนวทางการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มมือครูตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปใช้ ครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมในการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตร

พบว่า ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำกัด ทำให้ขาดแคลนตัวในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การสนับสนุนงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

พบว่า ด้านอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อาคารเรียน สนามเด็กเล่น บริเวณมุมการเรียนรู้ มีอยู่อย่างจำกัดในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีรั้วและบริเวณโรงเรียน

พบว่า ด้านชุมชน ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการร่วมทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชน หลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้รับการประเมินอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

5.1.3 ผลการวิเคราะห์เพื่อหา แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวคิด วางแผนและออกแบบหลักสูตรมากขึ้น มีการพัฒนาผู้บริหารและครูใหม่ภาวะผู้นำทางวิชาการและมีสมรรถนะในด้านการพัฒนาและบริหารหลักสูตร เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบและร่างหลักสูตรสถานศึกษา ในรายวิชาของตนเอง จัดหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เอื้อต่อผู้เรียนได้เรียนตามความพร้อมและความสนใจโดยมีครูทำหน้าที่สนับสนุน การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสามารถพัฒนาและใช้งานระบบสารสนเทศในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่า การสนับสนุนเพียงอุปกรณ์ การที่ครูและนักเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์ มีความหลากหลาย และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มีการจัดทำกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียนให้ชัดเจน มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค มีคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ และมีแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Backward Design

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีเทคนิควิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้วางแผน

ดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โรงเรียนควรร่วมกันวางแผนให้ครูสามารถแนะแนวผู้เรียนในด้านความสามารถทางการเรียน และร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ จุดเน้น เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมและดำเนินการให้มีการระดับทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่าต่อการศึกษาในทุกด้าน จัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

การดำเนินการบริหารหลักสูตร ควรมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้การประเมินภายนอกจากหน่วยงานต้นสังกัดมีความสมบูรณ์ที่สุด และมีการรายงานผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ควรมีการดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินหลักสูตร โดยดำเนินงานผ่านการประชุมคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ และการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีการทดลองปรับใช้

การสรุปผลการดำเนินงานและการรายงาน ควรมีการรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องและชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการรายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการนำข้อมูลและปัญหาหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีการจัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพตามหลักสูตรควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้บริหารส่วนใหญ่ ไม่สามารถเป็นผู้นำในการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เนื่องจากขาดความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร การวางแผนงานและการมอบหมายงานที่ชัดเจน โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ เป็นโรงเรียนจัดตั้งใหม่ ในปีการศึกษา 2551-2555 ไม่มีผู้อำนวยการสถานศึกษา มีเพียงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต้นสังกัด มาทำหน้าที่แทน

ซึ่งขาดความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาโดยตรง ซึ่งมีความสำคัญในการบริหารหลักสูตรให้บรรลุจุดมุ่งหมาย เพราะหากผู้บริหารขาดคุณสมบัติเหล่านี้แล้ว ก็จะส่งผลให้การบริหารหลักสูตรไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำในการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร จัดการหลักสูตรที่เป็นระบบและมีคุณภาพ คือ ต้องมีการวางแผนงานที่เป็นระบบและชัดเจน ประสานงานด้านการบริหารจัดการหลักสูตรระหว่างสถานศึกษาในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ การนิเทศภายใน การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การติดตามและการประเมินผลบริหารหลักสูตร โดยต้องมีการวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรให้ครอบคลุมในทั้งด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการในการบริหารจัดการที่ชัดเจน (สมศักดิ์ สินธุรเวชญ์, 2542) การบริหารหลักสูตรในโรงเรียนควรใช้วงจร PDCA ในทุกๆ กิจกรรม และทุกๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริการ โดยเฉพาะที่ทำงานตั้งแต่ระดับล่างขององค์กร ซึ่งส่วนใหญ่ขององค์กรในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานปฏิบัติอยู่เป็นประจำ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับในโครงการจัดกลุ่มคิดหาการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการทำงานและการควบคุมคุณภาพของงาน ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิธีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับที่ลดลงไปจนถึงระดับต่ำสุดในองค์กรอย่างได้ผล (ประชุม รอดประเสริฐ, 2543)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 45) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ทำให้การเตรียมหลักสูตร คือ การสำรวจจำนวนครูผู้สอน ความพร้อมในการสอน ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การจัดเตรียมเนื้อหาหลักสูตร ทักษะในการสอน การประเมินผลการเรียน รวมไปถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร รวมถึงความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู รวมถึงผลสัมฤทธิ์จากปีการศึกษาที่ผ่านมา การที่ครูจะนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในงานที่รับผิดชอบ เพราะครูเป็นกลไกสำคัญในการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามที่มาตรฐานและเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น จะต้องมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติโดยต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ หากเป็นการประเมินผลการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อป้องกันการลำเอียง การประเมินผลการดำเนินงานนั้น จะเป็นผลสะท้อนที่ทำให้ครูผู้สอนและ

ผู้บริหารทราบถึงความบกพร่องของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเอง (สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์, 2545)

5.2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลไชยปราการ ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งในการบริหารงานของนักการเมืองที่ให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษา เน้นนโยบายด้านการศึกษาเป็นอันดับสอง เพื่อยกระดับความรู้ของประชาชนในท้องถิ่น ให้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น รวมถึงการจัดสรรงบประมาณต่างๆ อยู่ในดุลยพินิจของท้องถิ่นเอง งบประมาณส่วนหนึ่งที่ได้เป็นเงินอุดหนุนมาจากกรม สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 62) ได้เขียนไว้ว่า การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 62) ได้เขียนไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เป็นการปรับกระบวนการที่จัดการหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาให้เหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่างๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ การจัดการปัจจัยด้านอาคารสถานที่ให้มีคุณภาพ ควรมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้ปกครอง ให้มีความตระหนักว่าโรงเรียนเป็นของทุกคน และกระตุ้นให้ทุกคนมีความเต็มใจที่จะดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและชุมชนมากที่สุด

ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ในการจัดการศึกษา จึงยกให้เป็นหน้าที่ครูหรือโรงเรียนเป็นผู้จัดการศึกษา แก่บุตรหลาน จึงทำให้ไม่มีการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 62) ได้เขียนไว้ว่า การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ

ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา โดยให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

5.2.3 ผลการวิเคราะห์เพื่อหา แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวคิด วางแผนและออกแบบหลักสูตรมากขึ้น มีการพัฒนาผู้บริหารและครูใหม่ภาวะผู้นำทางวิชาการและมีสมรรถนะในด้านการพัฒนาและบริหารหลักสูตร เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบและร่างหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาของตนเอง จัดหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เอื้อต่อผู้เรียนได้เรียนตามความพร้อมและความสนใจ โดยมีครูทำหน้าที่สนับสนุน การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสามารถพัฒนาและใช้งานระบบสารสนเทศในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่าการสนับสนุนเพียงอุปกรณ์ การที่ครูและนักเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์ มีความหลากหลาย และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น นวพรรณ อินตะวงศ์ (2555, หน้า 43) ได้เขียนไว้ว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มีการจัดทำกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียนให้ชัดเจน มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค มีคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ และมีแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 37) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ 1) การดำเนินการระดับสถานศึกษา ดำเนินการ

โดยองค์คณะบุคคล ในระดับสถานศึกษา 2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีเทคนิควิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้วางแผนดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การดำเนินการบริหารหลักสูตร ควรมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้การประเมินภายนอกจากหน่วยงานต้นสังกัดมีความสมบูรณ์ที่สุด และมีการรายงานผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพมีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ควรมีการดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินหลักสูตร โดยดำเนินงานผ่านการประชุมคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ และการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีการทดลองปรับใช้ ปริญญาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 223) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการบริหาร การศึกษา เพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การสรุปผลการดำเนินงานและการรายงาน ควรมีการรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องและชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการรายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษา

(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 หน้า 56) ได้เขียนไว้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้ครอบคลุมงานของโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

การประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการนำข้อมูลและปัญหาหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีการจัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพตามหลักสูตรควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 65) การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้แก่บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ก่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Backward Design

3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการเตรียมความพร้อมในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นระบบ

4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร ควรมีการจัดระบบการนิเทศ ติดตาม กำกับ ให้กระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร

สถานศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่างๆ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อได้ศึกษาปัญหา และร่วมกันแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

6. การสรุปผลการดำเนินงานและการรายงาน ในการดำเนินการใช้หลักสูตร เมื่อสิ้นปีการศึกษา ควรจัดทำสรุปรายงานผลการใช้หลักสูตร และสรุปผลจัดทำเป็นรายงานผลการใช้เพื่อเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

7. การประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาเมื่อใช้ระยะหนึ่ง ควรมีการประเมินและพัฒนาให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
2. ควรวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ
3. ควรวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). *คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาธาภิบาลดินแดน.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- _____. (2550). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตร*. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชวลิต ชุกก่าแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : ทิซซิ่งเอ็ด.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ. (2546). *หลักการและแนวโน้มนในการพัฒนาหลักสูตร ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิถีชีวิตทางการสอน หน่วยที่ 1 ตอนที่ 1.1*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิตยา เปลื้องนุช. (2554). *การบริหารหลักสูตร Curriculum Administratio*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). *นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2553). *หลักสูตรการศึกษา*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ Academic Administration*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2546). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พศิน แดงจวง. (2554). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา : บริษัทนำศิลป์โฆษณา จำกัด.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร : ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา.

- ศรีพรรณ สิทธิพงศ์. (2542). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย Fundamental Concept of Research*. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่:สถาบันราชภัฏ เชียงใหม่.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สาโรช บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ชนัชการพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *รายงานผลการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปสู่การปฏิบัติ : การสังเคราะห์งานวิจัย เอกสาร และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ*. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2544*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาพการศึกษา. (2554). *รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาเทศบาล*. กรุงเทพฯ : สกศ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : สพฐ.
- อำนาจ จันทร์แป้น. (2532). *การพัฒนาหลักสูตรทฤษฎีสู่การปฏิบัติระดับโรงเรียน*. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.

2. เว็บไซต์

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). *การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/008.pdf>
- เกษมสิงห์ เฟื่องฟู. (2551). *การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/008.pdf>
- วานิช มาลัยและอรสา ปานขาว. (2548). *การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/008.pdf>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) สำนักงานภาค. *การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/008.pdf>

3. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษา
แนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนใน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ณิชาธิ์ ศรีศักดิ์. (2553). แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้
สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐชานันต์ สนิ่นัด. (2553). แนวทางการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ พิทักษ์มงคล. (2554). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม
ศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเตตรา เขต 2.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชชนครินทร์.
- นพวรรณ อินต๊ะวงศ์. (2555). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล
วัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิรุณ จันระวัชยศ. การพัฒนาและวางแผนการใช้หลักสูตรของโรงเรียนเชียงใหม่มัธยม อำเภอ
แม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ดา ใจตรง. การบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน
ต้นแบบการใช้หลักสูตรจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริสิทธิ์ วรรณ, พระมหา. (2550). การจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติ-
ธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 5 เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของเทศบาล
กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2556). การวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน: พหุกรณีศึกษา โรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน).

อรอุมา เจริญสุข. (2555). แนวทางการพัฒนาและบริหารหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานแนวใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. (2555). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2556). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2557). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2555). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

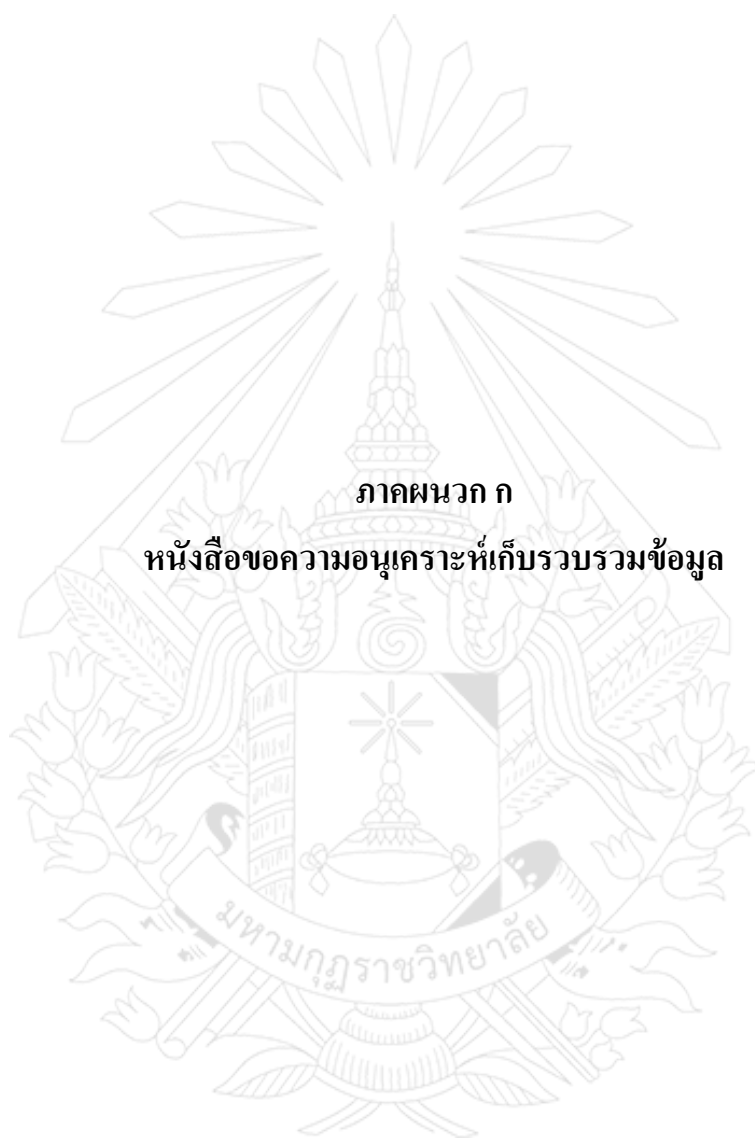
_____. (2556). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2557). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ. เชียงใหม่. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2557). หลักสูตรโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ พุทธศักราช 2557. เชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 6013(2.21.4)/252

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
 ๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
 ย่านในเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
 โทรศัพท์ : ๐-๕๓๒๗-๐๘๗๕๖ โทรสาร : ๐-๕๓๘๑-๘๗๕๖
 www.lanna.mbu.ac.th

31 มีนาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ

ด้วย นางภัทราวดี กองท่ม นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำสารนิพนธ์ เรื่อง **แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี **ศ.ดร.ทศิน แดงจวง และ ดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์** เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางภัทราวดี กองท่ม ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.เขียน วันทนียตระกูล)

เลขานุการอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือเพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ
จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

1. ชั้นเตรียมการ (การวางแผนการใช้หลักสูตร) สภาพปัจจุบันแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่พบเห็นมีอะไรบ้าง และปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อชั้นเตรียมการ (การวางแผนการใช้หลักสูตร)

1.1 การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้

1.2 การประชาสัมพันธหลักสูตร

1.3 การเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน

1.4 การเตรียมผู้นิเทศการสอน

1.5 การเตรียมผู้บริหาร

1.6 การเตรียมความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก (วัสดุ สื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ งบประมาณ และแหล่งเรียนรู้)

1.7 การจัดทำแผนการเรียนการสอน

1.8 การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน

1.9 การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม

1.10 การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน

2. ชั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร สภาพปัจจุบันแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่พบเห็นมีอะไรบ้าง และปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อชั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร

2.1 การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

2.2 การปฐมนิเทศนักเรียน

- 2.3 การจัดทำคู่มือครู
- 2.4 การจัดตารางสอน
- 2.5 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2.5 การจัดครูเข้าสอน
- 3. ชั้นประเมินผลหลักสูตร สภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่พบเห็นมีอะไรบ้าง และปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อชั้นประเมินผลหลักสูตร

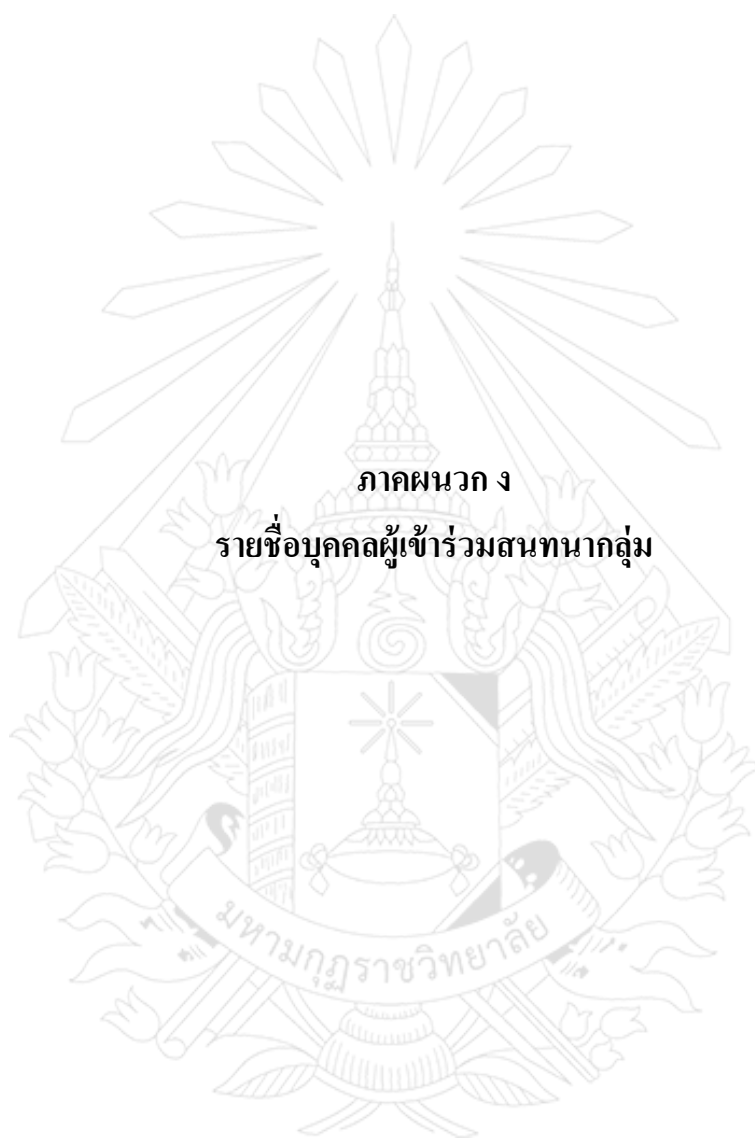

ภาคผนวก ค

ภาพถ่ายการทำสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ
ณ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ง
รายชื่อบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายชื่อบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
ระหว่างวันที่ 6-7 พฤษภาคม 2558

ณ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1. นางสาวอมลรดา	พุทธินันท์	ผู้อำนวยการสถานศึกษา
2. นางสาววิศนีย์	ศรีโปธา	ครูผู้ช่วย
3. นางสาวฐาปณี	แสนคำหมื่น	ครูผู้ช่วย
4. นางสาวอโณทัย	ใจตะพิงค์	ผู้ช่วยครู
5. นางสาวสุภาพร	ศิริ	ผู้ช่วยครู
6. นางสาวกนกพร	สุริยา	ผู้ช่วยครู
7. นางสาวรพิชา	คำวงศ์	ผู้ช่วยครู
8. นางสาวทอง	อมรรัตนพิบูลย์	ผู้ช่วยครู
9. นายณัฐวัฒน์	ชินายี	ผู้ช่วยครู
10. นายอานนท์	ตะโปง	ครูผู้สอน
11. นายกฤษพีร์พันธ์	พาชูปกรณ์	ครูผู้สอน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางภัทราวดี กองท่อม
วัน เดือน ปี เกิด	31 พฤษภาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	131 หมู่ที่ 2 ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2555 – ปัจจุบัน	ครู คศ.1 โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2555	นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2551	เจ้าพนักงานธุรการ เทศบาลตำบลบ้านแม่ข่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2549	เจ้าหน้าที่ธุรการ เทศบาลตำบลบ้านแม่ข่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2533	ประถมศึกษา โรงเรียนรัตนานเอื้อวิทยา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2536	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรังสีวิทยา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2540	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
พ.ศ.2542	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
พ.ศ.2545	ปริญญาตรี สถาบันราชภัฏเชียงใหม่
พ.ศ.2548	ประกาศนียบัตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงราย